

Közvélemény-kutatás

Roma társadalom

2009. március

Tartalom

Összefoglaló	3
Kutatásmódszertan	6
Családok.....	7
Lakáskörülmények	9
Identitás.....	11
Az anyagi helyzet szubjektív megítélése	12
Gazdasági aktivitás	17
Jövedelmek	19
Családi gazdálkodás	21
Jellemző-e az önök háztartására vagy nem jellemző?	21
Roma vs cigány	22
Hány roma él az országban?	23
A romák helyzete	25
Milyenek a romák és a nem romák?	28
A romák problémái	32
Munkanélküliség.....	33
A romák és az oktatás	35
A romák egészsége	38
Társadalmi ellentétek	39
Hátrányos megkülönböztetés.....	40
Az elmúlt időszak legsúlyosabb esetei.....	44
A romák és a közbiztonság.....	48
A romaellenesség miatti aggodás.....	48
Mi a teendő?.....	50

Összefoglaló

A Marketing Centrum 2009. januárjában 1000 fős lakossági mintán vizsgálta a felnőtt lakosság véleményeit a „cigánykérdésről”. A kutatássorozat folytatásában 800 országszerte véletlenszerűen kiválasztott roma válaszolt a kérdésekre. A roma felmérés 2009. március 16. és március 23. között zajlott le.

Családok: A 18 évnél idősebb romák lényegesen nagyobb valószínűséggel élnek népes háztartásokban, mint a 18 évnél idősebb magyarok. A roma háztartások átlagos nagysága 4,22 fő, míg teljes felnőtt népesség körében csak 2,80 fő háztartásnagyságok átlaga.

Igazán roma specifikusnak azt tekinthetjük, hogy a háztartások 82 százalékában van saját gyerek. Négy vagy több saját gyerek azonban a roma háztartásokban sem túl gyakori: 13% az előfordulási arány. Unoka csak a roma háztartások 8 százalékában él, azaz a romák többsége is a többségre jellemző egygenerációs családmódban éli az életét.

Lakáskörülmények: A romák lakáskörülményei sokat javultak az elmúlt évtizedekben, és jelenleg már nem ez a legnagyobb gondja hazánk leginkább hátrányos helyzetű kisebbségének. A roma háztartások felszereltsége azonban lényegesen elmarad a nem roma háztartásokétól.

Identitás: A roma kisebbséghez tartozók több mint fele számára legalább olyan fontos vagy fontosabb a magyar identitás, mint a roma/cigány kisebbséghez tartozás.

Mindössze a megkérdezettek 27% százaléka beszél a magyaron kívül valamilyen más a romákra jellemző nyelvet, illetve nyelvjárást is. A nyelvhasználat tekintetében tehát erősen asszimilálódott a cigány kisebbség.

Az anyagi helyzet szubjektív megítélése: A romák sokkal elégedetlenebbek a jelenlegi életszínvonalukkal és a jövőbeli kilátásaikkal is, mint a felnőtt lakosság, és ez azért nagy szó, mert a teljes társadalom nagy többsége is elégedetlen, illetve borúlátó. A jelenlegi életszínvonallal való elégedettségre – elégedetlenségre vonatkozó válaszok mérlege a januári lakossági felmérésben -21 pontnak adódott, míg a roma minta válaszainak mérlege -49 pont.

A felnőtt lakosság körében 2% nyilatkozta azt, hogy nélkülözések között élnek. Ugyanez az arány a roma mintában 20%. Mindent egybevetve a tipikus magyar család kijön a havi jövedelmeiből, a tipikus roma családnak viszont hónapról-hónapra anyagi gondjai vannak, illetve nélkülözések között él.

Gazdasági aktivitás: Mindössze a 18 évnél idősebb romák 23 százaléka mondta önmagáról azt, hogy dolgozik, pénzkereső tevékenységet folytat. 31 százalékuk viszont munkanélküliként határozta meg önmagát. A nyugdíjasok aránya 18%, 12% GYES-en, GYED-en van, 4% pedig háztartásbeli. Az egyéb inaktívok aránya 10%, 2% pedig tanuló. Ennél is drámaibb adat az, hogy a roma háztartások 60 százalékában nincs egyetlen aktívan dolgozó pénzkereső sem. A háztartások 24 százalékában csak egyetlen dolgozó pénzkereső van, 53 százalékában viszont van legalább egy munkanélküli.

Jövedelmek: Mindössze a roma háztartások 36 százalékában számoltak be hivatalos munka jövedelemtől, miközben családi pótlékról 58 százalékuk tett említést. A roma háztartások azonban viszonylag jól alkalmazkodtak ahhoz, hogy mindössze 36 százalékuknál van hivatalos állandó jellegű munkából származó jövedelem.

Ehhez az alkalmazkodáshoz az is hozzátartozik, hogy igen fontos szerepet töltenek be a családok gazdálkodásában az államtól, önkormányzattól kapott támogatások és segélyek, azaz a roma társadalom fokozottan függ a szociális juttatásoktól.

Családi gazdálkodás: A roma háztartások gazdálkodásra meglehetősen jellemző a szükségsgazdálkodás, és ebből is adódóan a közüzemi számlák befizetésének elhalasztása. A kölcsönökből élés és a kötelezettség befizetések elhalasztásának gyakorlata elsősorban azért elterjedt a roma háztartások körében, mert többségük gazdálkodására az is jellemző, hogy nem tudják pontosan mennyi pénzt költhetnek el, tehát jelentős arányú az alkalmi, eseti jövedelmek szerepe a családi gazdálkodásokban. Az uzsorások zaklatásai azonban szerencsére csak a családok töredékét érintik.

Roma vs. cigány: A roma kisebbség tagjai egyértelműen a roma szóhasználatot preferálják, noha 52 százalékuknak a cigány szóhasználat is megfelel. Ez utóbbi hozzáállás elsősorban a vidéki városokban élő romákra jellemző.

Hány roma él az országban? A romák körében 82% vállalkozott a kisebbség arányának becslésére, és a becslések semmivel sem bizonyultak pontosabbnak, mint a nem romák becslései, sőt számottevően több volt az erős felülbecslés. Többé-kevésbé reálisnak tekinthető 5% és 10% közötti választ mindössze a romák 19 százaléka mondott, miközben 39 százalékuk 20% fölé becsülte a romák számarányát.

Az érdemben válaszolók 78 százaléka szerint a következő 10 évben növekedni fog a romák aránya, 15 százalékuk szerint nem fog változni, és mindössze 7 százalékuk véli úgy, hogy 10 év múlva kevesebb roma fog élni Magyarországon, mint most.

A romák helyzete: A romák közel fele úgy véli, hogy nálunk rosszabb a romák helyzete, mint a környező országokban. A válaszok mérlege -28 pont, miközben a lakossági átlag +21 pont.

Milyenek a romák és a nem romák? A romák szerint leginkább az különbözteti meg a romákat a nem romáktól, hogy romák összetartóbbak, és jobb a zenei érzékük. A nem romákat viszont hajlanak okosabbnak, intelligensebbnek érezni a romák, mint a romákat.

A romák problémái: a roma közvélemény a munkanélküliséget és a szegénységet érzi a romák legnagyobb problémájának. Ezekhez képest minden egyéb másodlagos.

Munkanélküliség. A többségi társadalom többsége hajlamos a romák lustaságának, illetve a segélyekből élésnek tulajdonítani azt, hogy a romák körében nagyon magas a munkanélküliség. A romák viszont a munkahelyek hiányának és a munkaadók negatív diszkriminációjának tulajdonítják ebben az elsődleges jelentőséget. Ugyanakkor azért a romák hozzáállására vonatkozó válaszok esetében is pozitív a válaszaik mérlege.

A romák és az oktatás: A roma társadalom többsége tisztában van az iskola szocializációs szerepével és a tudástőke megszerzésnek fontosságával. Ugyanakkor a többség azt is gondolja, hogy az igazán fontos dolgokat a családban tanulhatják meg a gyerekek, és hogy a leleményesség fontosabb, mint az amit az iskolában lehet megtanulni.

Valamilyen iskolai diszkrimináció előfordulásáról a válaszadók 76 százaléka tett említést, és ez azért meglehetősen sötét képet fest a roma gyerekek iskolai helyzetéről. Ugyanakkor azért ritkák ezek az esetek, és a romák 59 százaléka azt is számon tartja, hogy a tanárok legalább időnként a kötelességükön túl is segítik a roma gyerekeket.

A romák egészsége: A romák várható élettartama drámaian rosszabb, mint a magyar lakosságé, pedig a magyar átlag is jelentősen elmarad a fejlettebb európai országok átlagától. A romák ennek okát elsősorban a szegénységben látják. Ugyanakkor a válaszadók 22 százaléka szerint az is erősen hozzájárul a romák korai halandóságához, hogy rosszabb egészségügyi ellátáshoz jutnak, mint a nem romák.

Társadalmi ellentétek: A romák kisebbnek érzik a roma – nem roma ellentétet, mint a nem romák, és a pártpolitikai feszültséget sem látják olyan nagynak, mint a többség. Ugyanakkor a szegények – gazdagok, és a Budapest – vidék ellentéteknél a roma válaszadók átlaga a magasabb.

Hátrányos megkülönböztetés: A véletlenszerűen megkérdezett romák 5 százaléka azt mondta: gyakran érte őt valamilyen személyes sérelem roma/cigány származása miatt, és további 21 százalékkal is előfordult már ilyesmi. 74 százalékkal viszont nemleges választ adott a kérdésre.

Az elmúlt időszak legsúlyosabb esetei: A tatárszentgyörgyi vérengzés híre gyakorlatilag elérte a teljes roma társadalmat, a valamivel kevésbé súlyos esetek viszont sok románál a közéleti hírekre vonatkozó ingerküszöb alatt maradtak. Igazán drámai adatnak ezeknél a kérdéseknél az tekinthető, hogy a romák jelentős része nem érzi teljesen kizártnak, hogy a saját településükön is megtörténhessen valami hasonló a legszörnyűbb esetekhez.

A romák és a közbiztonság: A romák kétharmada úgy véli: ott, azon a környéken ahol él pont olyan a közbiztonság, mint a legtöbb helyen, és egy kicsivel többen érzik az átlagosnál jobbnak a helyzetet (19%), mint az átlagosnál rosszabbnak (15%).

A romaellenesség miatti aggodás: A romákat valamivel jobban aggasztja a szélsőjobb térnyerése, mint a többségi társadalmat, és mindössze 2 százalékkal gondolja azt, hogy Magyarországon egyáltalán nincs szélsőjobboldali veszély.

A roma közvélemény többsége úgy érzi, Magyarországon növekszik a cigányellenesség, ám a válaszadók 73 százaléka azzal is hajlik egyetérteni, hogy az etnikumok közti konfliktusok kialakulásáért sokszor a cigányok is felelősek.

Mi a teendő? A nem romák körében 23 százalékkal látja a roma nem roma konfliktusok csökkentésének megoldását, a romák körében viszont az integráció gondolata a legnépszerűbb.

A romák és nem romák gyakorlatilag egyforma valószínűséggel szkeptikusak a tekintetben, hogy lehetne-e Magyarországnak cigány származású miniszterelnöke.

Kutatásmódszertan

A kutatás során a 18 évnél idősebb roma népesség reprezentálására törekedtünk. A legnagyobb gondot itt az jelenti, hogy semmilyen megbízható nyilvántartás sem áll rendelkezésre a cigány népesség területi és demográfiai megoszlásáról. Kiindulópontnak ezért a Marketing Centrum 2004-es „Roma Egészségmagatartás Kutatás” mintavételi keretét tekintettük. Ekkor a 2002-es kisebbségi önkormányzati választások eredményeire alapoztuk a mintavételt (2006-ban egészen más szabályok szerint, egészen más eredménnyel zajlott le a kisebbségi önkormányzati választás). 2002-ben Magyarországon összesen 1004 cigány kisebbségi önkormányzat alakult, és a 2004-es mintavételből kihagytuk azokat a településeket, ahol nem alakult cigány kisebbségi önkormányzat. Ezzel ugyan lemondunk a kistelepüléseken szórványosan élő romák reprezentálásáról, de módunk nyílt a véletlenszerű mintavételi eljárás alkalmazására azokon a településeken, illetve településrészekeken, ahol többé-kevésbé tömbszerűen élnek a romák.

A mintavételi körzetek kijelölésénél, illetve a minta keretszámainak meghatározásánál a Kémény István nevével fémjelzett 1993-as és 2003-as reprezentatív cigány kutatások eredményeit is figyelembe vettük. Főleg az 1993-as felvételt, amikor külső adatforrás (iskolastatisztikák a roma gyerekekről) is rendelkezésre állt a cigány népesség területi eloszlásának a becslésére, és a becslések megbízhatóságának ellenőrzésére.

A népességbecslések alapján a KSH régiókat és az urbanizációs szinteket figyelembevevő kvótákat alakítottunk ki, és a mintakeretet az első körben megmaradt települések közül véletlenszerűen válogatva töltöttük ki. A jelen kutatás során összesen **807** interjút készítettünk 165 postai irányítószámon.

A kérdezőbiztosok az interjúk megkezdése előtt elmondták, hogy **„A kutatás célja a roma kisebbséghez tartozó választópolgárok véleményeinek felmérése a kisebbség helyzetéről és az aktuális közéleti kérdésekről.”**, így biztosan állíthatjuk, hogy nem került olyan személy a mintába, aki nem tartja önmagát romának. Egy háztartásban csak egy – úgynevezett születésnap módszerrel teljesen véletlenszerűen kiválasztott - személlyel készült interjú.

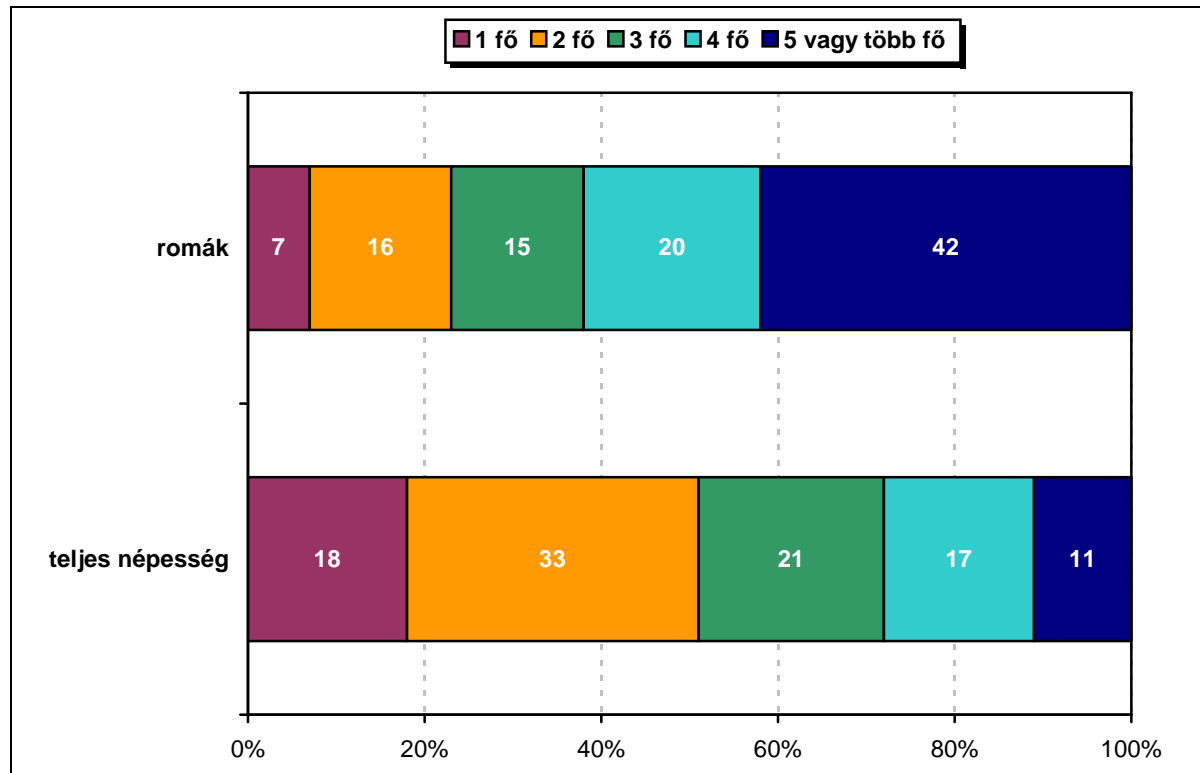
A vázolt mintavételi eljárás következtében a tömbben élő romákat kissé felülreprezentáltuk a szórványban élők rovására. Másrészt csak olyan válaszadók kerültek a mintába, akik állandó jellegű lakóhelyeken élnek. Ezzel együtt a rétegzett véletlen minta kielégítően pontosan reprezentálja a teljes roma társadalmat és a roma háztartásokat is.

A megkérdezésekre 2009. március 16. és 23. között került sor.

Családok

A 18 évnél idősebb romák lényegesen nagyobb valószínűséggel élnek népes háztartásokban, mint a 18 évnél idősebb magyarok. A roma háztartások átlagos nagysága 4,22 fő, míg teljes felnőtt népesség körben csak 2,80 fő háztartásnagyságok átlaga.

Összesen hányan élnek itt a közös háztartásban?

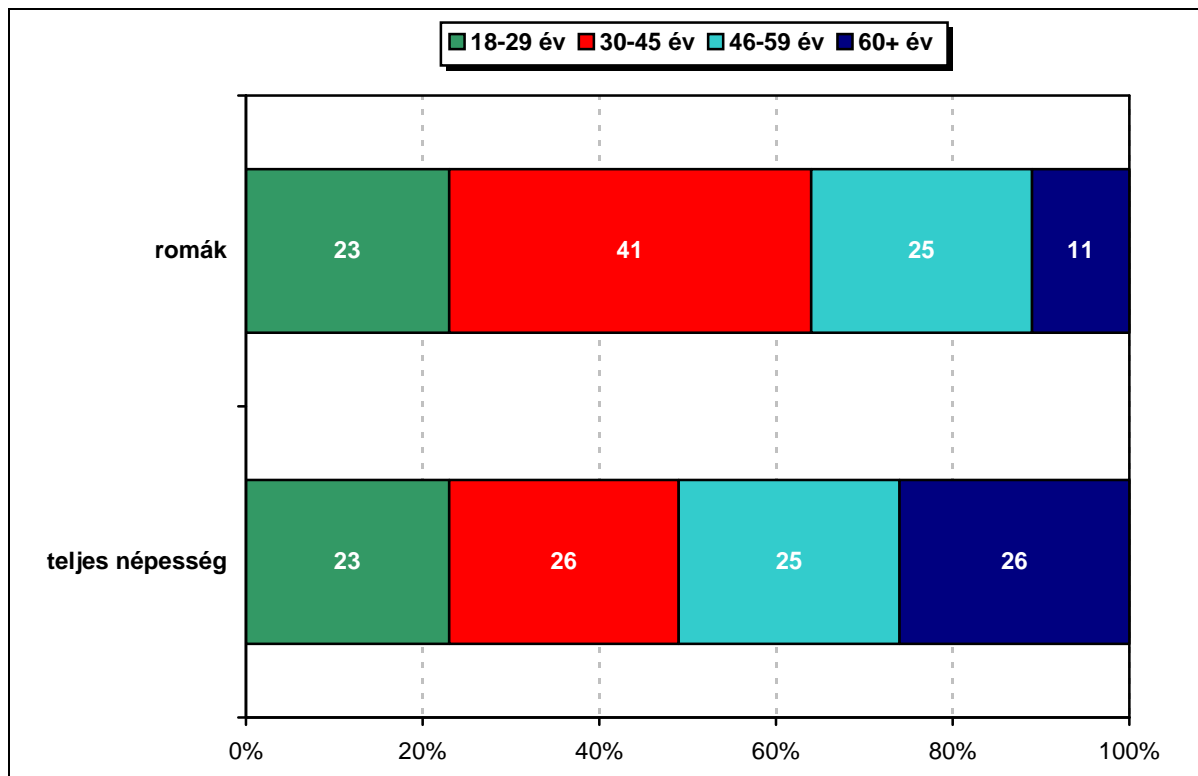

A 18 évnél idősebb lakosság körében mindössze egyharmad azon háztartások aránya, amelyeknek van legalább egy 18 évnél fiatalabb tagja is. A romák körében viszont 69% ugyanez az arány, és a roma háztartások 28 százalékában 3 vagy több fiatalkorú él.

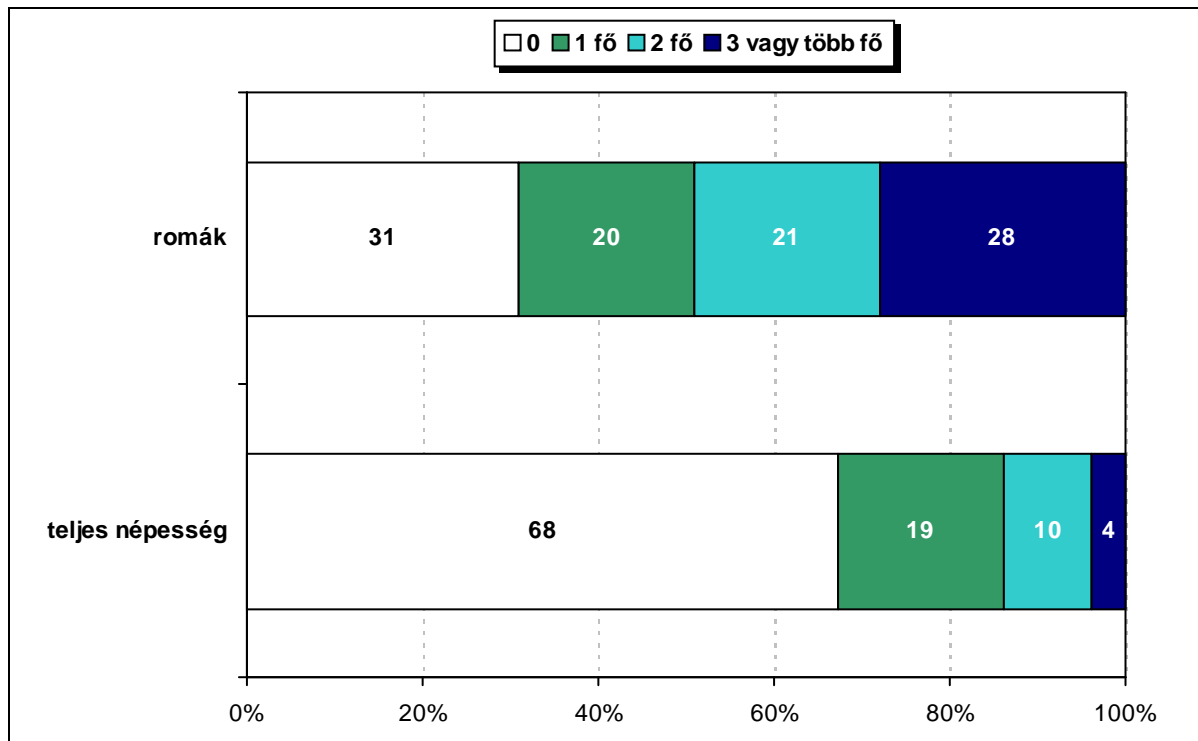
Mindehhez persze az is hozzájárul, hogy a roma mintában 41 év az életkorátlag, míg az összehasonlítási alapul szolgáló lakossági mintában¹ (és persze a populációban is) 47 év az átlag. A 2004-es roma felmérésben 39 év volt az életkorátlag. Most tehát valamivel kisebb eltérést találtunk, mint öt évvel ezelőtt, de azért az is riasztó adat, hogy a roma népesség életkorátlaga hat évvel elmarad a lakossági átlagtól, lévén ennek elsődleges oka egyértelműen a romák korai halandósága.

¹ A Marketing Centrum 2009. januári felméréséről van szó, melynek fő témája a romákkal kapcsolatos vélemények és attitűdök feltárása volt.

Az életkori csoportok aránya a lakosság és a romák körében

Hány 18 évnél fiatalabb tagja van a háztartásnak?

A 18 évnél idősebb romák fele házas, 26 százalékuk pedig élettárssal él. A nőtlenek/hajadonok aránya 11%, elvált=6%, özvegy=7%. Ugyanakkor csak 71 százalék él együtt a házastársával, illetve az élettársával.

A tipikus roma háztartásban házaspár/élettársak + gyerek(ek) élnek együtt (52%). A háztartások 15%-ban nem él gyerek a házaspár/élettársak mellett, 8 százalékukban pedig egyedül él valamelyik szülő (tipikusan az anya) a gyerek(ek)kel. Mindössze a háztartások 9 százalékában él nagyszülő is, azaz az egykor hagyományos nagycsaládi együttélési forma már a romák körében is ritkaságnak számít. Ugyanakkor a háztartások 6 százalékában több család él a közös háztartásban, 2 százalékuknál pedig valamilyen egyéb családszerkezet van (általában oldalági rokonok együttélése). A háztartások 7 százaléka egyszemélyes.

Igazán roma specifikusnak azt tekinthetjük, hogy a háztartások 82 százalékában van saját gyerek: ötödüknél egy, 16 százalékuknál kettő, 16 százalékuknál három. Négy vagy több saját gyerek azonban a roma háztartásokban sem túl gyakori: 13% az előfordulási arány.

A 18 évnél idősebb romák 14 százaléka együtt él a szüleivel, 16 százalékuk pedig oldalági rokonokkal (pl. testvér stb.) is együtt él a közös háztartásban. Nem rokonok viszont mindössze a háztartások 1 százalékában élnek. Unoka csak a roma háztartások 8 százalékában él, azaz a romák többsége is a többségre jellemző egygenerációs családmódelben éli az életét.

Lakáskörülmények

A legszörnyűbb lakáskörülmények között élő romák kis valószínűséggel kerültek be a mintába, ezzel együtt megállapítható, hogy a romák lakáskörülményei sokat javultak az elmúlt évtizedekben, és jelenleg már nem ez a legnagyobb gondja hazánk legnépesebb és leginkább hátrányos helyzetű kisebbségének. A roma háztartások 45 százaléka családi házakban lakik, 13 százalékuk régi „parasztházakban”, 12 százalékuk pedig úgynevezett „szocplos” házakban. Emeletes soklakásos társasházakban, illetve lakótelepi házakban 11% él, kisebb társasházakban pedig 2%. A régebbi romatelepekre nagyon is jellemző soklakásos földszintes sorházakban mindössze a roma háztartások 6 százaléka él.

A romák által lakott házak 58 százaléka téglából készült, 6 százalékuk pedig panel. Alapozott vályog, illetve vert falú házakban 18 százalékuk él, alapozás nélküli vályogházban pedig csak 7% (egyéb – tipikusan vegyes építésű – házakban 11%).

A romák lakásainak 75 százaléka saját tulajdon, 14 százalékuk pedig bérlemény (ebből 11% állami, önkormányzati tulajdon, 3% pedig magántulajdon). Roma specifikusnak azt tekinthetjük, hogy viszonylag magas (11%) a szíveségi lakáshasználók aránya.

A lakások 18 százaléka egy lakószobás, 50 százalékukban két lakószoba van, 27% három lakószobás és mindössze 5 százalékuk három vagy többszobás.

A lakások 89 százalékában van külön konyha, fürdőszoba azonban csak a roma lakások 72 százalékában található. A vezetékes víz a lakások 73 százalékába van bekötve, wc viszont csak 66 százalékukban van bent a lakásban, és csak a roma lakások 44 százaléka csatornázott. Vezetékes gázhoz a roma háztartások mindössze harmada jut.

Mindez persze annak is köszönhető, hogy a romák nagy többsége kistelepüléseken él, ahol a nem romák lakáskörülményei is hasonlóak. A roma háztartások felszereltsége azonban lényegesen elmarad a nem roma háztartásokétól.

Mit mondana önmagáról a következő lehetőségek közül?

	lakossági minta 2009. február	roma minta 2009. március
megvan szinte mindenem amire szükségem van	7	3
megvan szinte mindenem, de néhány dolgot szívesen újra cserélnék	31	14
vannak olyan dolgok amikre szükségem lenne és hiányoznak	51	47
alapvető dolgokban is hiányt szenvedek	11	36

Van-e az Önök családjának, van-e a háztartásban?

	lakossági minta 2009. február	roma minta 2009. március
színes tévé	*	93
hűtőgép	*	82
saját használatú mobiltelefon	78	62
automata mosógép	na.	46
5 évnél régebbi gyártású személygépkocsi	38	21
személyi számítógép	49	19
szélessávú internet csatlakozás	40	13
5 évesnél újabb gyártású személygépkocsi	13	5
mosogatógép	12	4
250 ezer forintnál jelentősebb megtakarítás	14	3

Identitás

A Marketing Centrum munkatársai a kapcsolatfelvétel legelején elmondták a leendő válaszadóknak, hogy: „**A kutatás célja a roma kisebbséghez tartozó választópolgárok véleményeinek felmérése a kisebbség helyzetéről és az aktuális közéleti kérdésekről.**”

Ha tehát valaki késznek mutatkozott a válaszadásra, akkor elfogadta, hogy ő tagja a roma kisebbségnek. Ugyanakkor a válaszadók 6 százaléka magyarnak mondta magát, amikor arra kértük, hogy egy válaszlapról válassza ki azt a meghatározást, amelyiket a legjellemzőbbnek érezi önmagára. A tisztán cigány/roma identitást 45 százalék választotta, a „magyarországi roma vagyok” önmeghatározást pedig 37 százalék érezte a legjellemzőbbnek, 11% pedig azt, hogy „részben roma/cigány részben magyar vagyok” (1% kitért a válaszadás elől). A roma kisebbséghez tartozók több mint fele számára tehát legalább olyan fontos vagy fontosabb a magyar identitás, mint a roma/cigány kisebbséghez tartozás.

És ez egyáltalán nem meglepő, hiszen mindössze a megkérdezettek 27% százaléka beszél a magyaron kívül valamilyen más a romákra jellemző nyelvet, illetve nyelvjárást is. A nyelvhasználat tekintetében tehát erősen asszimilálódott a cigány kisebbség.

A magyaron kívül milyen nyelvet beszél még?	említette
semmilyet	69%
lovári	7%
beás	6%
cigány	5%
roma	5%
oláh, román	4%
angol	4%
német	4%
orosz	5 fő
olasz	2 fő
spanyol	2 fő
francia	1 fő
latin	1 fő
ukrán	1 fő

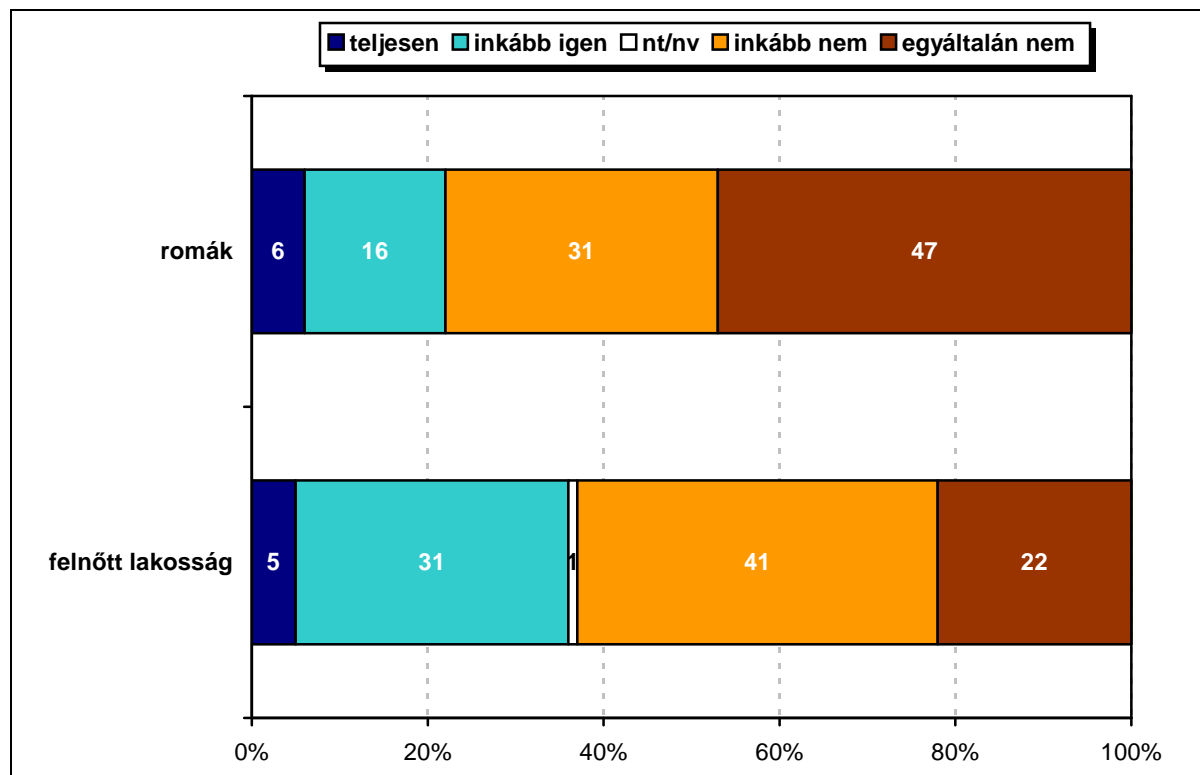
Az anyagi helyzet szubjektív megítélése

A romák sokkal elégedetlenebbek a jelenlegi életszínvonalukkal és a jövőbeli kilátásaikkal is, mint a felnőtt lakosság, és ez azért nagy szó, mert a teljes társadalom nagy többsége is elégedetlen, illetve borúlátó. A jelenlegi életszínvonallal való elégedettségre – elégedetlenségre vonatkozó válaszok mérlege a januári lakossági felmérésben -21 pontnak adódott, míg a roma minta válaszainak mérlege -49 pont.

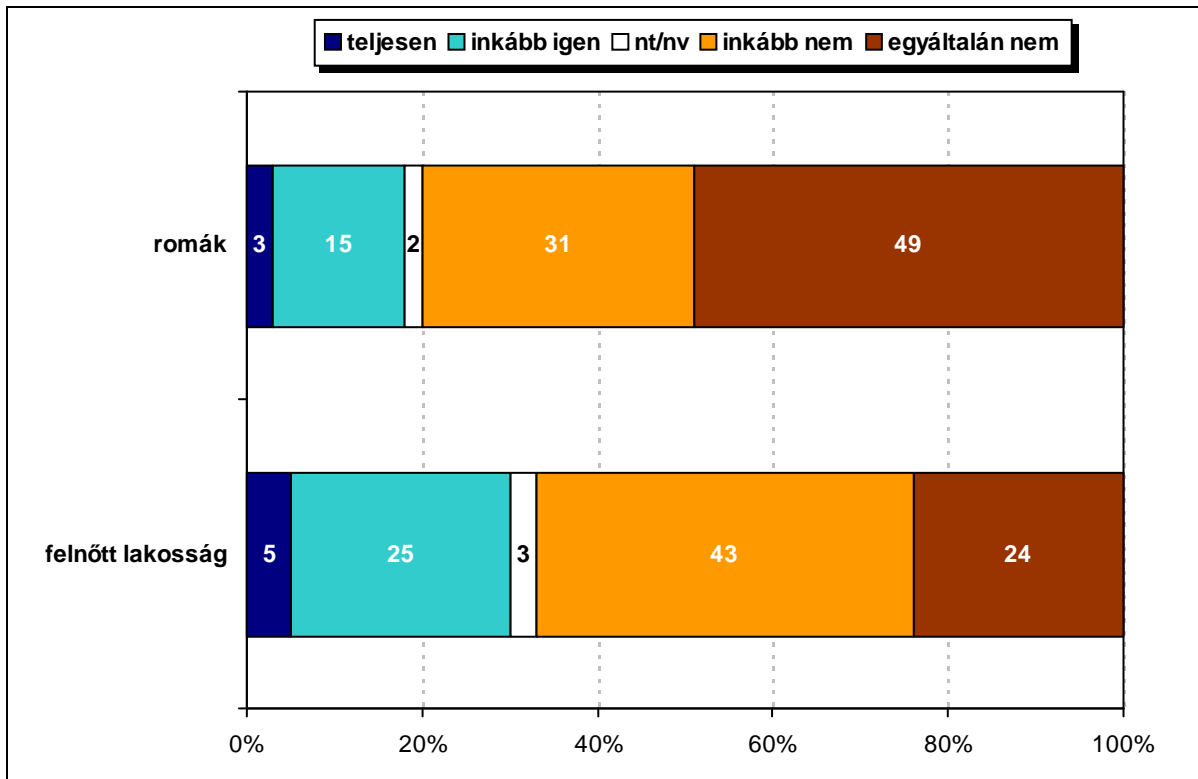
A jövőbeli kilátásokra vonatkozó válaszoknál -28 pont volt a januári lakossági mérleg, a roma minta átlaga pedig -53 pont.

A gazdasági válság következtében a magyar lakosság körében számottevően romlott az anyagi helyzet szubjektív megítélése, és 10 év távlatában gondolkodva is egyre kevesebben reménykednek gazdasági feljebb lépésben. A jelenlegi helyzetre vonatkozó önbesorolások átlaga a januári lakossági felmérésben 3,90 foknak adódott, amikor arra kértük az embereket, hogy határozzák meg a helyzetüket a 0-tól 10 fokig terjedő gazdasági létrán. A roma válaszadók átlaga viszont mindössze 2.59 fok. A lakosság körében 14%, a romák körében azonban csak 5% „merészkedett” a skála közepe fölé. A „10 év múlva” válaszok átlaga a lakossági felmérésben 4,08 fok volt, a romák körében viszont csak 2,79 fok.

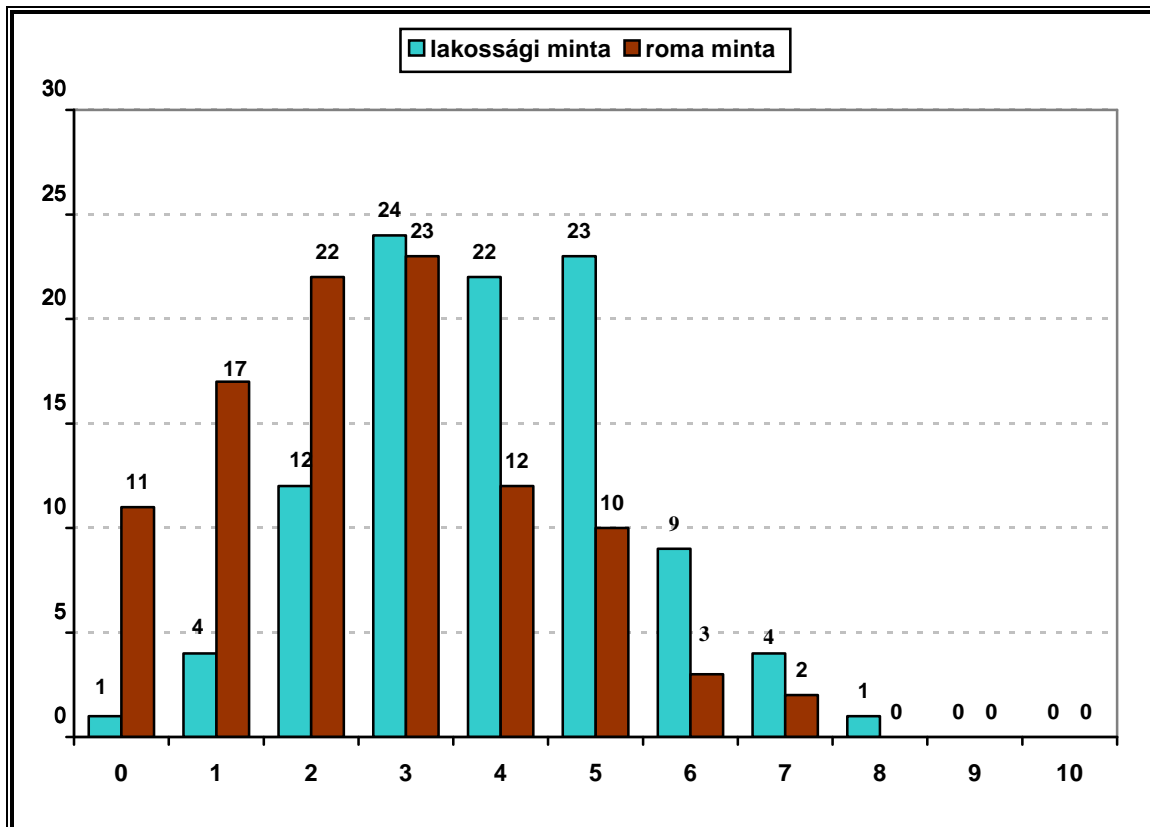
Mennyire elégedett a jelenlegi életszínvonalával?

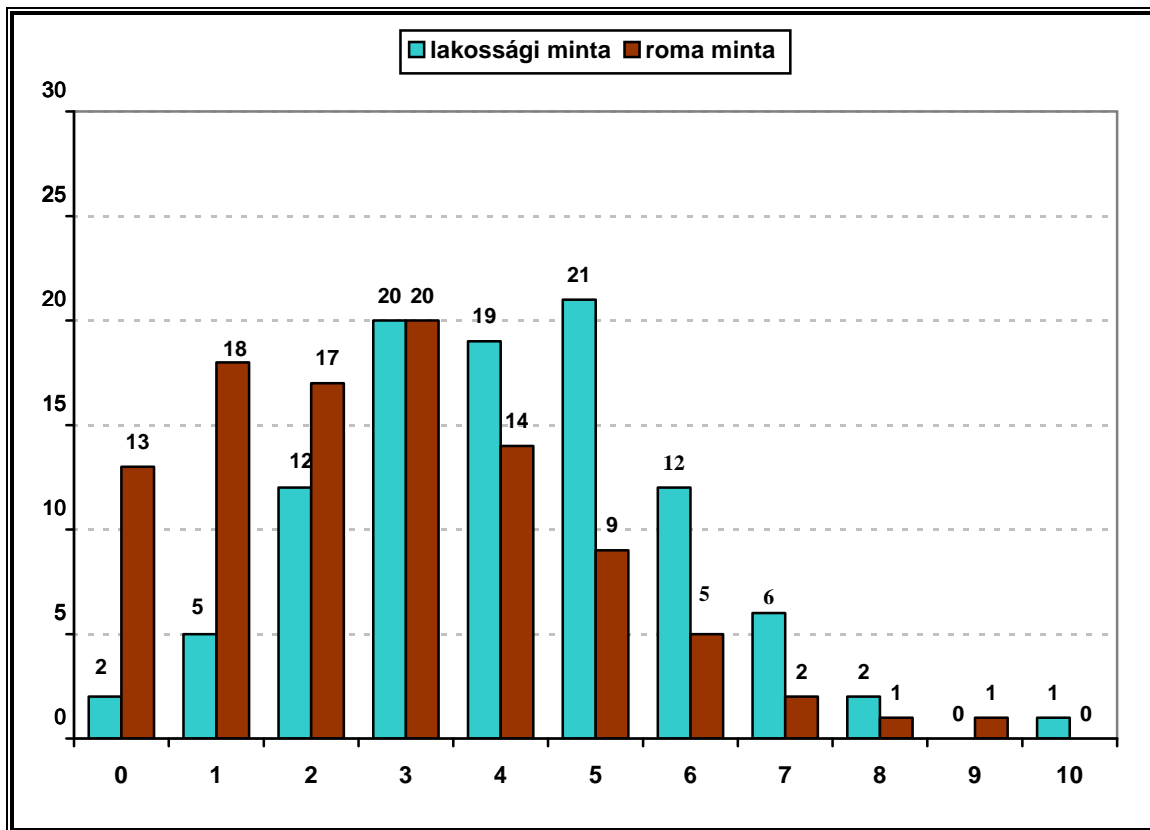
Mennyire elégedett a jövőbeli kilátásaival?

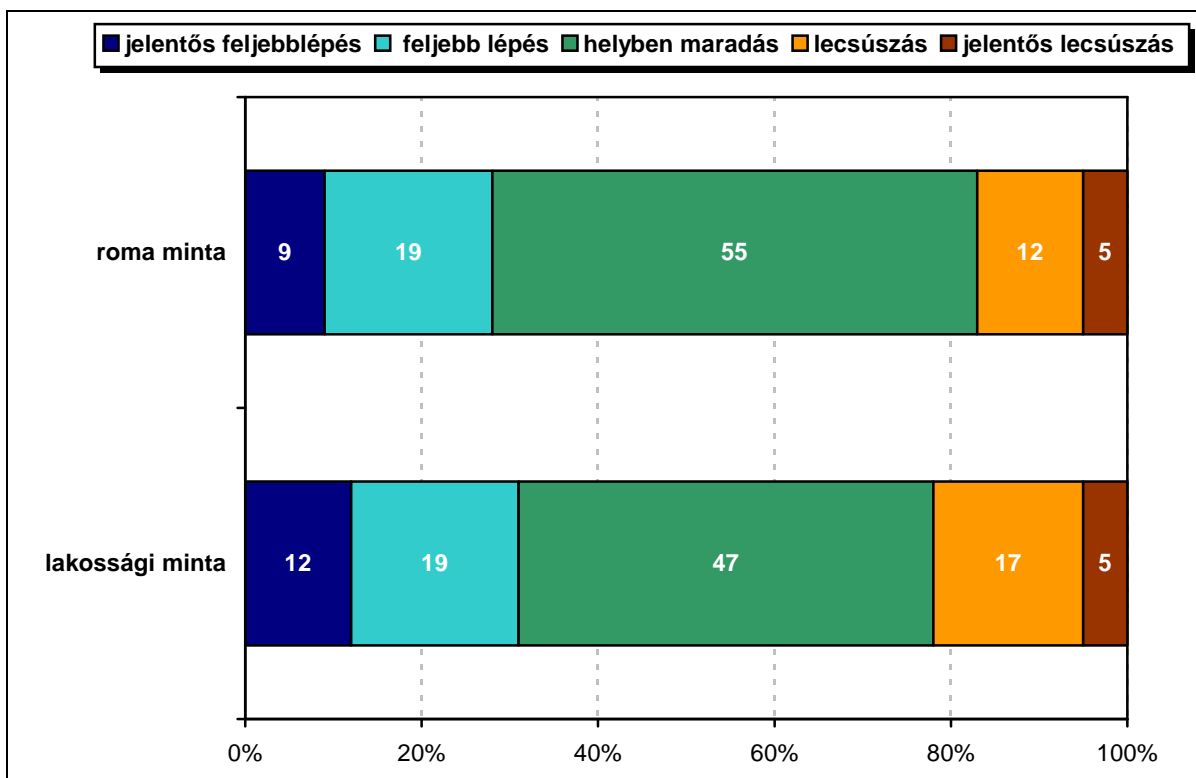
Hova helyezné el Önmagát a gazdasági létrán?

Mit gondol, 10 év múlva hol fog elhelyezkedni?

10 éves távlatú gazdasági várakozások

A felnőtt lakosság körében 2% nyilatkozta azt, hogy nélkülözések között élnek. Ugyanez az arány a roma mintában 20%. Mindent egybevetve a tipikus magyar család kijön a havi jövedelmeiből, a tipikus roma családnak viszont hónapról-hónapra anyagi gondjai vannak, illetve nélkülözések között él.

Összességében hogy érzi, Önök anyagilag:

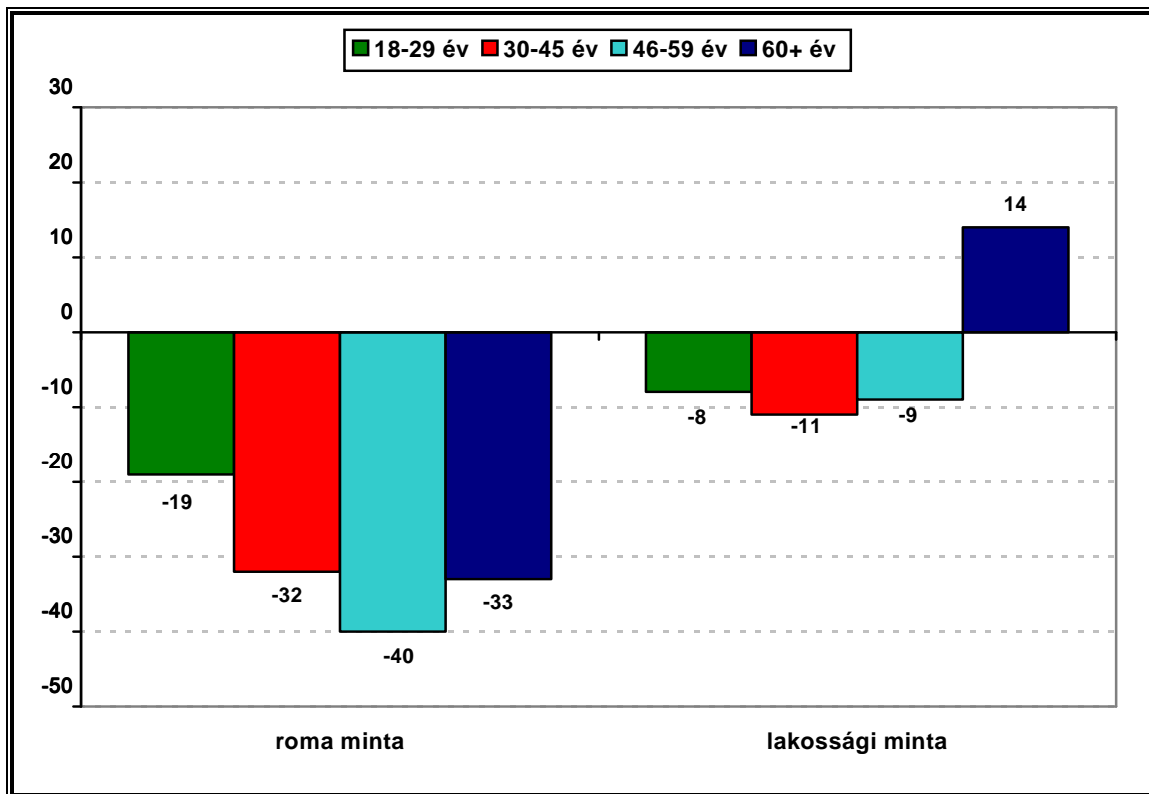
	lakossági minta	roma minta
gondok nélkül élnek	3	1
beosztással jól kijönnek	30	12
éppen hogy kijönnek a jövedelmeikből	49	25
hónapról-hónapra anyagi gondjaik vannak	16	42
nélkülözések között élnek	2	20

Amikor arra kértük az embereket, hogy hasonlítsák össze a saját mostani életnívójukat a szüleik életnívójával, akkor a lakossági mintában -3 pontnak adódott a válaszok mérlege, míg a roma mintában -31 pontnak. A romák többsége tehát úgy érzi: lecsúsztak, romlott az anyagi helyzetük a szüleikhez képest. Itt az is figyelemreméltó, hogy a romák körében nincs szignifikáns eltérés a különböző életkori csoportok között, míg a felnőtt lakosságot reprezentáló mintában a 60 évnél idősebbek válaszmegoszlása nagyon más, mint a fiatalabbaké. A magyar társadalom azon tagjai körében, akiknél a II. világháború előtti, illetve környéki évek jelentik a viszonyítási alapot többségükben úgy érzik: anyagilag előbbre jutottak mint a szüleik. A romák körében viszont nincs ilyen választóvonal. Az viszont jelzésértékűnek tekinthetjük, hogy a legfiatalabbak számoltak be a legkisebb valószínűséggel lecsúszásról ($p_0=0,11$). Ez azt jelenti, hogy a rendszerváltás időszakában sok roma családnál negatív töréspont volt.

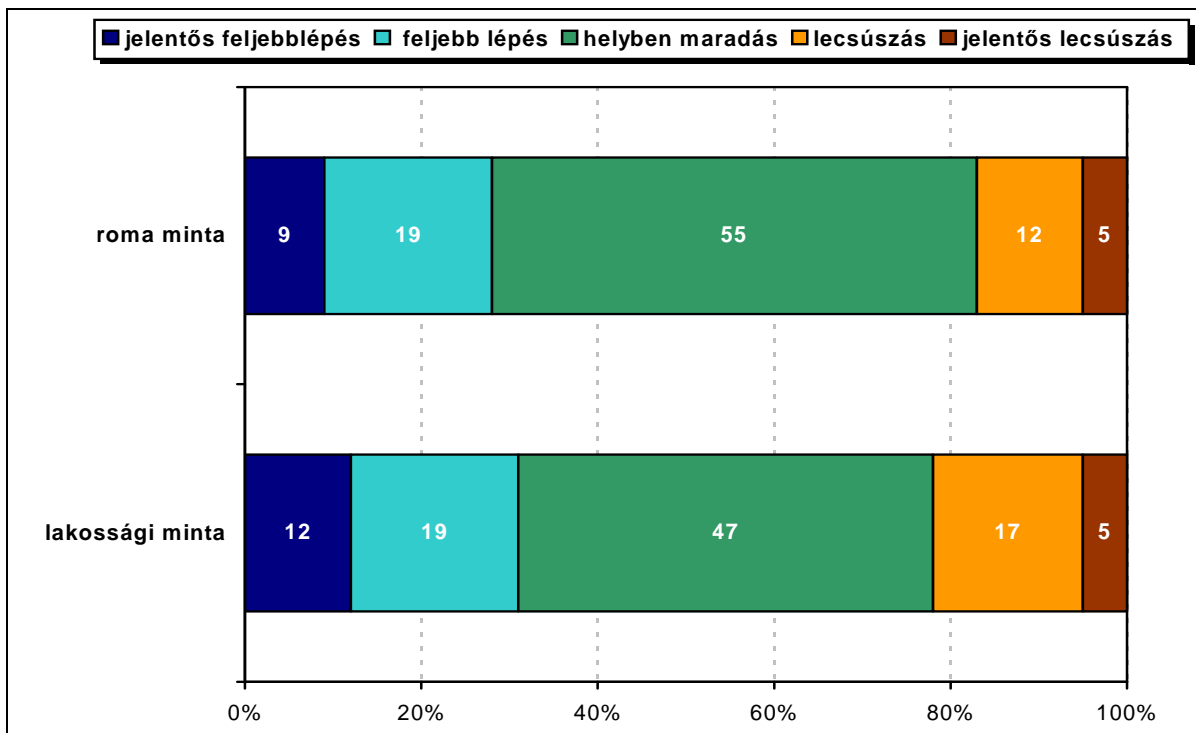
Hogyan ítéli meg, Ön most: jobban, rosszabbul vagy ugyanúgy él, mint a szülei, amikor anyai időségek voltak, mint Ön most?

	lakossági minta	roma minta
jobban	38	25
ugyanúgy	17	16
<i>nem tudja</i>	5	4
rosszabbul	40	55

A saját anyagi helyzet a szülők helyzetéhez viszonyítva – életkor szerint

Az 1989-90-es rendszerváltásnak voltak vesztesei és nyertesei is. Mindent egybevetve Ön hova sorolná a saját szűkebb családját: inkább a vesztesek közé vagy inkább a nyertesek közé?

Gazdasági aktivitás

Mindössze a 18 évnél idősebb roma megkérdezettek 23 százaléka mondta önmagáról azt, hogy dolgozik, pénzkereső tevékenységet folytat. 31 százalékuk viszont munkanélküliként határozta meg önmagát. A nyugdíjasok aránya 18%, 12% GYES-en, GYED-en van, 4% pedig háztartásbeli. Az egyéb inaktívok aránya 10%, 2% pedig tanuló.

Ennél is drámaibb adat az, hogy a roma háztartások 60 százalékában nincs egyetlen aktívan dolgozó pénzkereső sem. A háztartások 24 százalékában csak egyetlen dolgozó pénzkereső van, 13 százalékukban ketten kapnak munkajövedelmet, 3 százalékukban pedig hárman vagy többen is.

A roma háztartások 53 százalékában viszont van legalább egy munkanélküli. Ebből 15 százaléknál kettő is, 6 százaléknál pedig három vagy több is.

A háztartások 27 százalékában van valaki, aki GYES-en vagy GYED-en van, 30 százalékukban pedig van legalább egy fő, aki nyugdíjat kap (ebből 9 százaléknál két nyugdíjas is van).

A 18 évnél idősebb roma megkérdezettek 11 százaléka azt nyilatkozta, hogy rendszeresen szokott közmunkát végezni, további 19 százalékuk pedig időnként jár el közmunkavégzésre.

A megkérdezettek 38 százalékának tudomása van arról, hogy a környékükön rendszeresen szokott közmunkát szervezni az önkormányzat vagy más hivatalos közmunkaszervező, és további 33% azt mondta, hogy időnként szerveznek közmunkákat a környékükön. 17% viszont úgy tudja, hogy a környékükön nem szoktak közmunkákat szervezni, 12% pedig nem tudja, hogy szoktak-e.

A romák 13 százaléka úgy tudja, hogy rendszeresen elő szokott fordulni igazságtalanság, hátrányos megkülönböztetés az „itt élő romákkal” szemben a közmunkák kiosztásakor, és további 18 százalékuk szerint időnként elő szokott fordulni ilyesmi. A legnagyobb (37%-os) valószínűséggel a kistelepüléseken élő romák tartanak számon méltánytalanságokat a közmunkák kiosztásánál.

Vállalkozók vagy mások által a romák számára szervezett alkalmi közös munkákról a megkérdezettek 37 százalékának van tudomása, de csak 9 százalékuk mondta azt, hogy rendszeresen szoktak ilyesmit szervezni a környékükön. 48 százalék határozottan azt állította, hogy a környékükön nem szoktak alkalmi közös munkákat szervezni a romáknak, 15% pedig nem tudja, hogy szoktak-e ilyesmit szervezni.

A romák 5 százaléka mindig el szokott menni ezekre az alkalmi közös munkákra, ha lehetősége van rá, további 18 százalékuk pedig időnként szokott élni az ilyen a pénzkereseti lehetőségekkel.

Milyen alkalmi közös munkán vett részt a legutóbb?	említette
gyümölcs/zöldségszedés	34 fő
közterület rendezés	29 fő
mezőgazdasági munka	25 fő
kőműves betanított munkás	15 fő
építkezésen betanított munkás	8 fő
takarítás	6 fő
segédmunka	5 fő
közmunka	5 fő
erdei fakivágás	4 fő
zöldségfeldolgozás	3 fő
szállítás	3 fő
ásás	3 fő
vagon rakodás	2 fő
zenélés	1 fő
TVK-nak csöveket mázolni	1 fő
polgármesteri hivatalban takarítás	1 fő
hűtőházban hagymatisztítás	1 fő
bozótirtás	1 fő
bádogozás	1 fő

Gyógynövénygyűjtéssel, gombaszedéssel vagy hasonlóval a romák 5 százaléka szokott rendszeresen foglalkozni, és további 12 százalékuk foglalkozik ezzel időnként.

A színesfémgyűjtés a romák 15 százalékának a megélhetésében játszik szerepet: 3 százalékuknál rendszeresen, 12 százalékuknál pedig időnként.

A „lomizást” 22% százalék említette. 5% rendszeresen eljár gyűjtögetni a lomtalanításokra, 17% százalék pedig időnként jár el.

Végül a romák 16 százaléka eljár messzebbre vásárolni mások számára is: 4 százalékuknál rendszeres, 12 százalékuknál pedig alkalmi az efféle jövedelem kiegészítés.

Jövedelmek

A megkérdezettek gyakran nem tudnak vagy nem akarnak pontosan beszámolni a jövedelmeikről egy nem ritkán „hivatalos személynek” tekintett kérdezőbiztosnak, és ezzel a romák körében is jó néhányan így lehetnek. Ezzel együtt a megkérdezettek 97 százaléka érdemi válaszokat adott a háztartás jövedelmeire vonatkozó kérdésekre, bár néhány esetben azért nehezen hihetően kicsinek (pár ezer forintnak) adódott az egy főre jutó havi jövedelem.

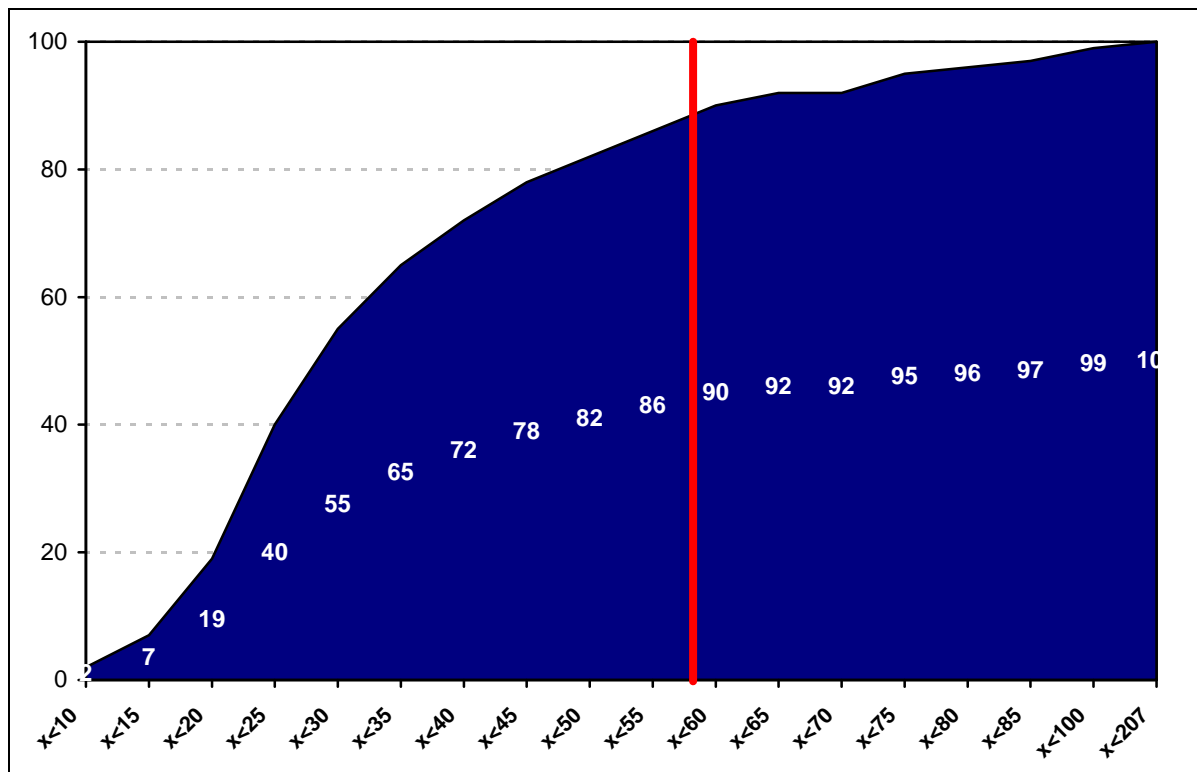
Önök milyen forrásokból, mennyi jövedelemhez jutnak?

<i>EZER FORINTRA KEREKÍTVE</i>	van	átlag
családi pótlék	58%	38 eFt
hivatalos munkajövedelem	36%	100 eFt
szociális segély (nevelési segély; gondozási díj stb.)	33%	34 eFt
nyugdíj, rokkantnyugdíj	29%	58 eFt
Gyes/Gyed	28%	35 eFt
munkanélküli járadék	27%	42 eFt
alkalmi munkákból származó jövedelem	24%	43 eFt
rokoni segítség	6%	22 eFt
kereskedés, seftelés	5%	42 eFt
nem hivatalos / nem legális forrásból származó jövedelem	4%	55 eFt
egyéb jövedelem	2%	38 eFt
összes jövedelem	97%	123 eFt
egy főre jutó jövedelem	97%	34 eFt

A táblázat legfigyelemreméltóbb adata az, hogy mindössze a roma háztartások 36 százalékában számoltak be hivatalos munka jövedelemről, miközben pl. családi pótlékról 58 százalékuk tett említést.

Minden egybevetve a roma háztartások 90 százalékában 60 ezer forint alatt van az egy főre jutó jövedelem, és mindössze 2 százalékuk körében haladja ez meg a 100 ezer forintot. Ezzel együtt azért az is elmondható, hogy a roma háztartások viszonylag jól alkalmazkodtak ahhoz, hogy mindössze 36 százalékuknál van hivatalos állandó jellegű munkából származó jövedelem. Ehhez az alkalmazkodáshoz persze az is hozzátartozik, hogy igen fontos szerepet töltenek be a családok gazdálkodásában az államtól, önkormányzattól kapott támogatások és segélyek, azaz a roma társadalom fokozottan függ a szociális juttatásoktól.

Az egy főre jutó jövedelmek kumulatív eloszlása a roma háztartásokban (ezer Ft)

Az egy főre jutó jövedelemátlagok erősen függenek a válaszadók iskolai végzettségétől, lakóhelyétől, illetve attól, hogy hány kereső van a családban. Azokban a háztartásokban, ahol van legalább egy munkanélküli 26 ezer forint az átlag, míg azokban a háztartásokban, melyeknek nincs munkanélküli tagja 43 ezer forint az átlag. Végül ahol többen is aktív pénzkeresők 51 ezer forint az egy főre jutó havi jövedelmek átlaga.

Az egy főre jutó havi jövedelmek átlagai a roma háztartásokban

Budapest	56 eFt
nagyváros	42 eFt
kisebb város	30 eFt
kistelepülés	31 eFt
nincs 8 osztály	30 eFt
8 osztály	31 eFt
szakképzett	41 eFt
legalább érettségizett	58 eFt
Fidesz támogatók	32 eFt
bizonytalanok	36 eFt
MSZP támogatók	38 eFt

Családi gazdálkodás

A roma családok 64 százalékánál havi rendszerességgel fordult elő az elmúlt 12 hónapban, hogy a hónap végére elfogyott a pénzük, tizedüknél ez kéthavonta fordult elő, 7 százalékuknál háromhavonta, 6 százalékuknál pedig félévente. 4 százalék azt mondta, hogy ez csak egyszer történt meg az elmúlt év folyamán, és mindössze 9% azon háztartások aránya, akiknél sohasem fogyott el a hónap végére a pénz.

A háztartások 82 százalékában előfordult az elmúlt 12 hónapban az, hogy valamilyen közüzemi számlájukat nem tudták befizetni: 34%-nál havonta, 18%-nál kéthavonta, 16%-nál kétszer, 18%-nál pedig egyszer. Mindennek fényében nem meglepő, hogy a roma háztartások 73 százalékánál előfordul az, hogy a napi kiadásaik kifizetéséhez, a megélhetéshez kölcsönre szorúlnak: 4%-nál minden héten, 23%-nál minden hónapban, 16%-nál 2-3 havonta, 8%-nál évente 2-3 alkalommal, 12%-nál évente 1-2 alkalommal 10%-nál pedig ennél is ritkábban.

Jellemző-e az önök háztartására vagy nem jellemző?

	jellemző
Előfordul, hogy késve fizetik be a rezszi számlákat.	75%
Előfordul, hogy nem jut pénz a legszükségesebb ruházati cikkekre.	66%
Hónap elején nem tudják pontosan, mennyi pénzt költhetnek el.	51%
Sok adóságunk, tartozásuk van.	45%
Jövedelmük havonta változik a munkalehetőségektől függően.	43%
Van a családban olyan felnőtt családtag, akinek nincs jövedelme.	40%
Túl sok kamatot kell fizetniük a kölcsönökért.	34%
Előfordul, hogy nem jut pénz ennivalóra.	32%
Előfordul, hogy nem jut pénz a gyerek(ek) megfelelő ellátására.	29%
Zaklatták, fenyegették Önöket adóság törlesztés miatt.	7%

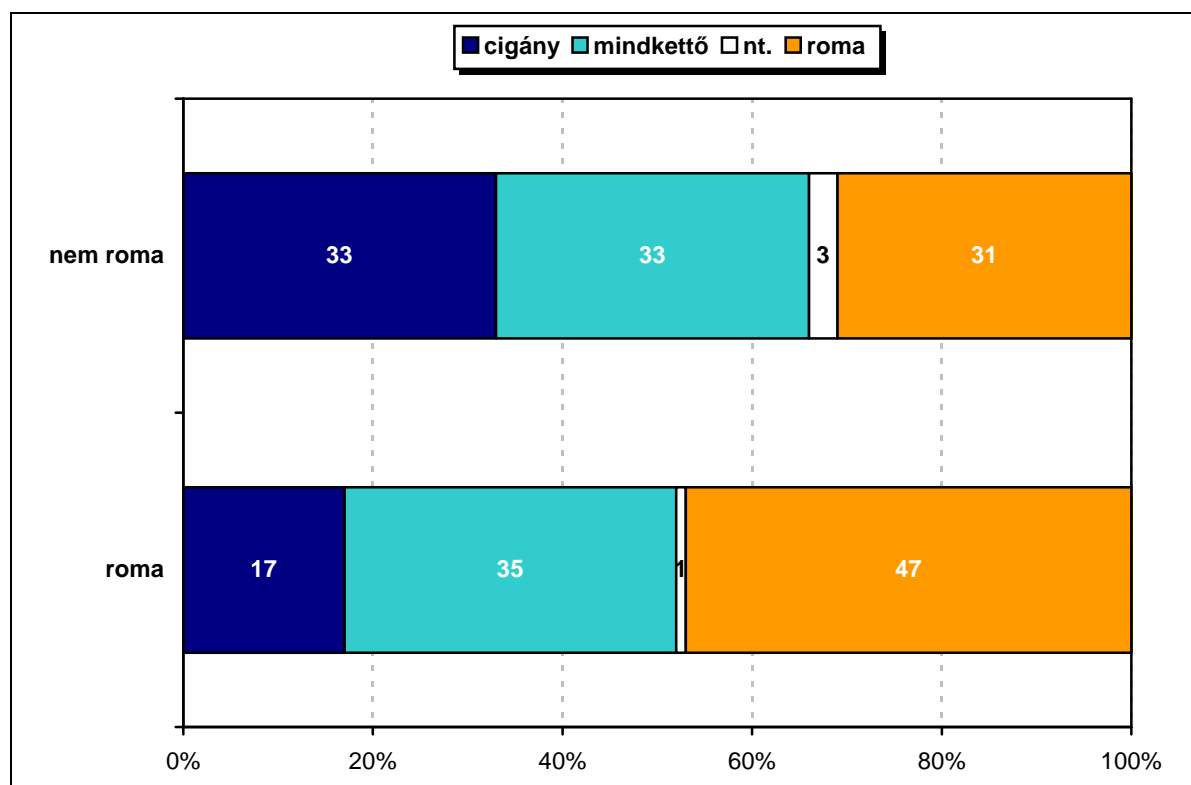
A roma háztartások gazdálkodására meglehetősen jellemző a szükséggazdálkodás, és ebből is adódóan a közüzemi számlák befizetésének elhalasztása. A kölcsönökből és az elhalasztott kötelezettség befizetésekből élés gyakorlata azért is lehet ennyire elterjedt a roma háztartások körében, mert többségük gazdálkodására az is jellemző, hogy nem tudják pontosan mennyi pénzt költhetnek el, tehát jelentős arányú az alkalmi, eseti jövedelmek szerepe a családi gazdálkodásokban. Az uzsorások zaklatásai azonban szerencsére csak a családok töredékét érintik.

Roma vs cigány

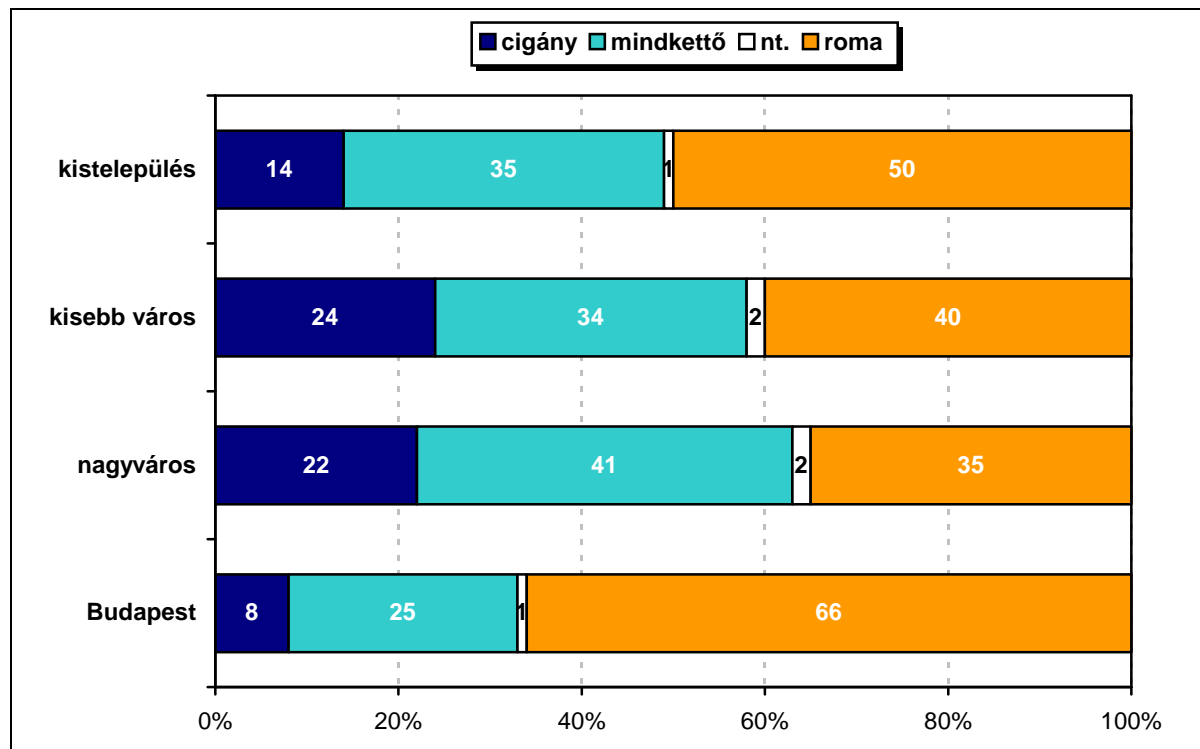
A nem romák teljesen megosztottak abban a kérdésben, hogy melyik szóhasználat helyesebb az etnikai kisebbség megnevezése: a roma vagy a cigány? Mindkét lehetőséget egyharmad-egyharmad preferálja, a harmadik harmad szerint pedig mindkét szóhasználat egyformán helyes.

A roma kisebbség tagjai viszont egyértelműen a roma szóhasználatot preferálják, noha 52 százalékuknak a cigány szóhasználat is megfelel. Ez utóbbi hozzáállás elsősorban a vidéki városokban élő romákra jellemző.

Melyik szóhasználat helyesebb az etnikai kisebbség megnevezésére?

Melyik szóhasználat helyesebb az etnikai kisebbség megnevezésére? – roma minta

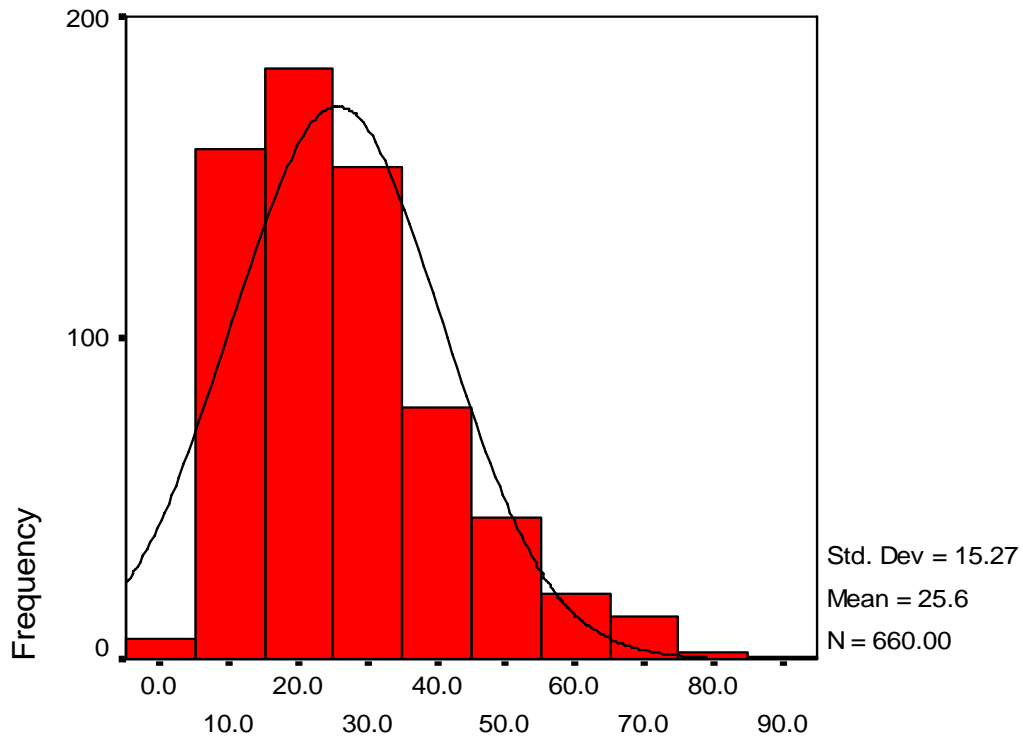
Hány roma él az országban?

A megkérdezettek 13 százaléka nem tudott (vagy nem akart) számszerű becslést mondani arra, hogy tudomása szerint a lakosság hány százaléka tartozik a roma/cigány etnikai kisebbséghez? A számmal válaszolók válasza pedig 1% és 50% között szóródott, és irreálisan magasnak – 22% – adódott az átlag. A modális válasz 20%, a válaszadók 24 százaléka ezt a becslést adta.

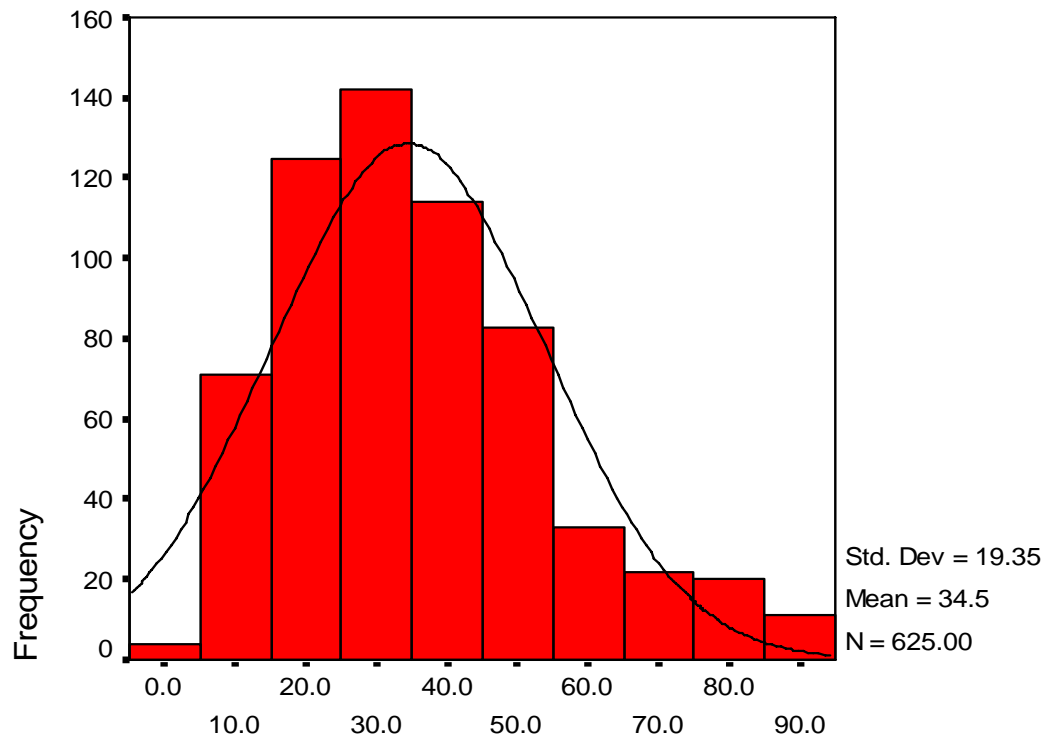
A romák körében 82% vállalkozott a kisebbség arányának becslésére, és a becslések semmivel sem bizonyultak pontosabbnak, mint a nem romák becslései, sőt számottevően több volt az erős felülbecslés. Többé-kevésbé reálisnak tekinthető 5% és 10% közötti választ mindössze a romák 19 százaléka mondott, miközben 39 százalékuk 20% fölé becsülte a romák számarányát.

A megkérdezettek 77 százaléka arra is adott egy becslést, hogy szerinte mekkora lesz a romák aránya 10 év múlva. Az átlagérték ennél a kérdésnél 26 százalékról 35 százalékra emelkedett. A mindkét kérdésre érdemben válaszolók 78 százaléka szerint a következő 10 évben növekedni fog a romák aránya, 15 százalékuk szerint nem fog változni, és mindössze 7 százalékuk véli úgy, hogy 10 év múlva kevesebb roma fog élni Magyarországon, mint most.

A romák jelenlegi aránya

a romák aránya 10 év múlva

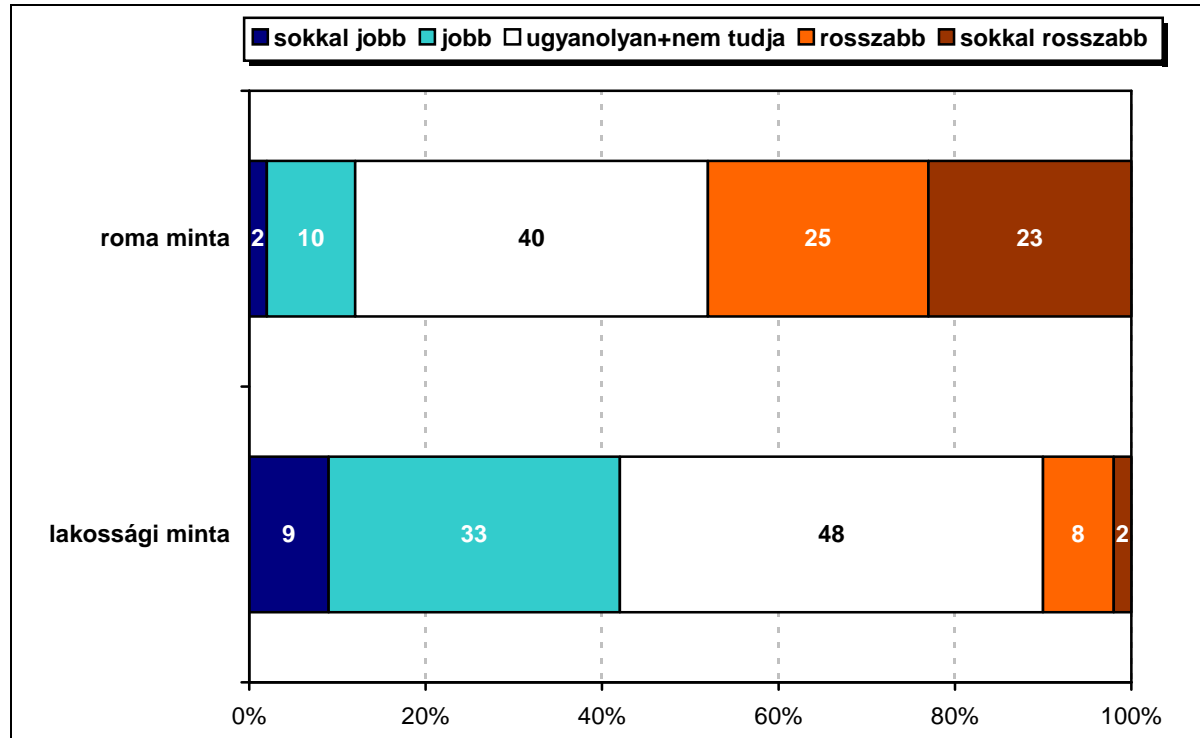
A romák helyzete

A felnőtt magyarok 42 százaléka úgy véli: Magyarországon jobb a roma népesség helyzete, mint a környező országokban. 43% szerint ugyanolyan a helyzetük, mint máshol, 5% pedig „nem tudja” választ adott. Így tehát mindössze a megkérdezettek tizede véli úgy, hogy hazánkban rosszabb a romák helyzete, mint a környező országokban. A válaszok mérlege +21 pont.

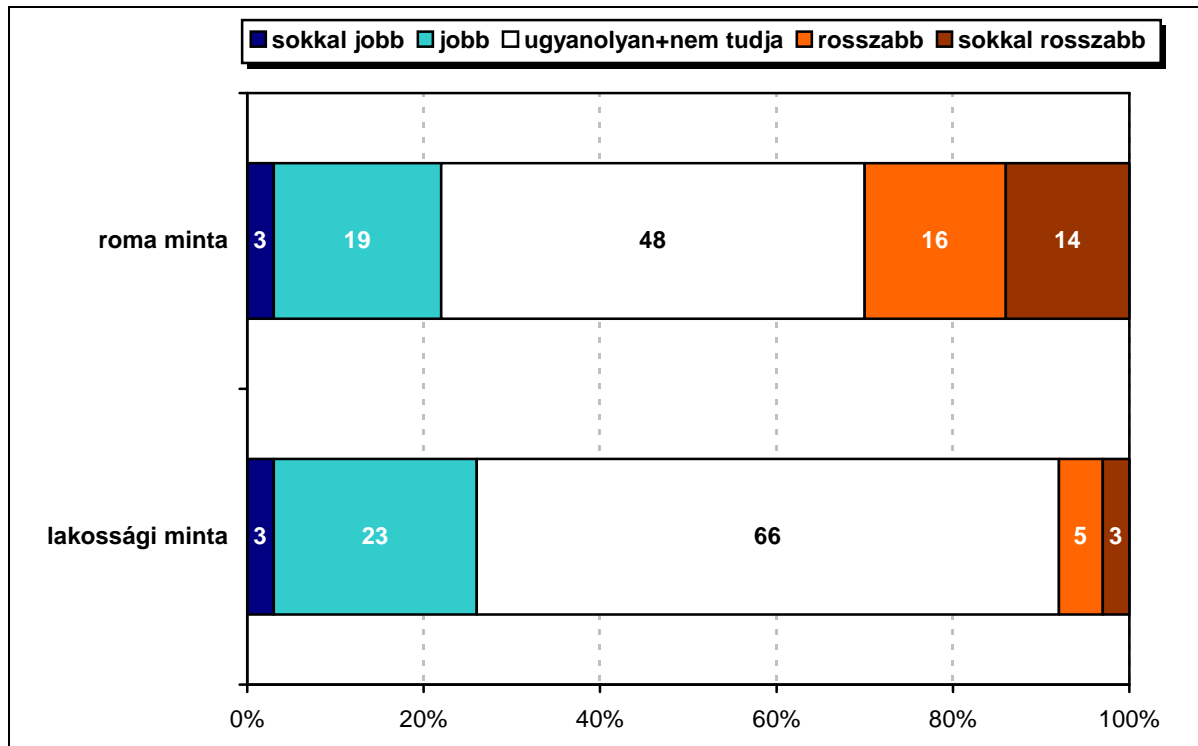
A romák közel fele viszont úgy véli, hogy nálunk rosszabb a romák helyzete, mint a környező országokban, és az ő válaszaik mérlege -28 pont.

A saját települést az országos helyzettel összehasonlító kérdésnél a lakossági minta válaszainak mérlege +11 pont volt. Főleg azért mert itt nagyon gyakori az „ugyanolyan” válasz. A roma minta átlaga viszont -10 pont, és a romák 30 százaléka rosszabbnak érzi a romák helyzetét az országosnál a saját településén.

Megítélése szerint Magyarországon milyen a roma népesség helyzete: sokkal jobb, mint a környező országokban, jobb mint a környező országokban, ugyanolyan, mint máshol, egy kicsit rosszabb a helyzetük vagy sokkal rosszabb, mint a környező országokban?

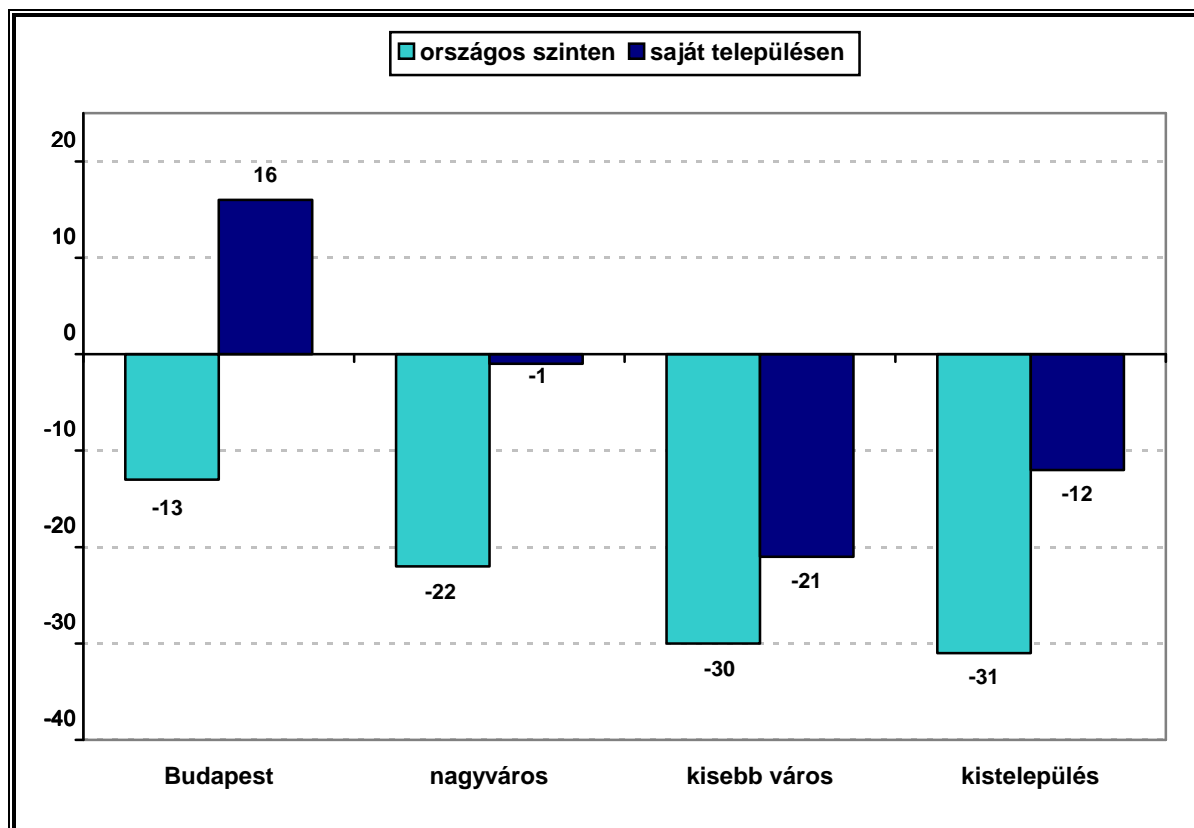
Megítélése szerint itt, a településen (a kerületben) milyen a romák helyzete: sokkal jobb mint országosan, jobb mint országosan ugyanolyan a helyzetük mint máshol, egy kicsit rosszabb a helyzet vagy sokkal rosszabb a helyzet, mint országosan?

A romák országos helyzetére vonatkozó válaszok $r=0,21$ szinten korrelálnak az egy főre jutó havi jövedelemmel, és a saját településre vonatkozó válaszoknál is szignifikáns ez a korreláció: $r=0,19$. Az országos szint és a helyi szint között $r=0,35$ a korreláció.

A romák helyzetére vonatkozó válaszok mérlegeire erősen hat a lakóhely nagysága. Ez alapján a kisebb vidéki városokban élő romák érzik a legrosszabbnak a romák helyzetét. A Budapesten élő romák körében viszont átbillent a pozitív tartományba a saját településre vonatkozó válaszok mérlege.

A romák helyzetére vonatkozó válaszok mérlegei – lakóhely szerint

Milyenek a romák és a nem romák?

A lakossági felmérésben a „lármások, hangosak”, illetve a „jó a zenei érzékük” bizonyultak a legjellemzőbbnek érzett roma/cigány tulajdonságoknak. A romák viszont családszeretőnek érzik a leginkább magukat, ugyanakkor a „jó a zenei érzékük” tulajdonság megítélésnél osztoznak a többségi társadalom pozitív előítéletével.

Mennyire érzi jellemzőek a következőket a romák/ cigányok többségére?

	nem jellemző – nagyon jellemző							mérleg
	3	0	1	4	5	20	67	
családszeretők	3	0	1	4	5	20	67	79 pont
jó a zenei érzékük	2	1	1	4	9	24	59	75 pont
összetartóak	2	2	3	9	13	24	47	63 pont
vidámak, jó humorúak	1	2	3	13	21	24	36	56 pont
szegények	3	4	6	13	16	22	37	49 pont
szabadon, kötetlenül élnek	3	2	6	18	18	21	33	47 pont
lármások, hangosak	6	3	5	15	22	19	31	41 pont
jó az üzleti érzékük	3	3	8	22	19	18	28	38 pont
vallásosak	4	5	7	23	18	20	22	31 pont
öntudatosak	4	4	12	23	21	15	21	27 pont
tanulatlanok	3	6	11	25	23	17	15	23 pont
okosak, intelligensek	5	9	23	36	14	6	7	-3 pont

És mennyire jellemzőek ezek a tulajdonságok a nem romákra?

	nem jellemző – nagyon jellemző							mérleg
	2	1	3	16	24	23	31	
családszeretők	2	1	3	16	24	23	31	51 pont
jó az üzleti érzékük	0	1	4	25	28	23	19	41 pont
okosak, intelligensek	0	1	6	29	30	22	11	33 pont
öntudatosak	1	1	5	34	30	17	12	31 pont
jó a zenei érzékük	2	6	9	34	27	13	9	18 pont
vallásosak	1	3	13	44	18	15	6	15 pont
vidámak, jó humorúak	1	4	13	45	22	10	5	11 pont
összetartóak	4	7	19	36	16	10	8	5 pont
szegények	6	7	16	41	19	7	4	-1 pont
szabadon, kötetlenül élnek	8	9	23	34	12	7	8	-4 pont
lármások, hangosak	9	11	19	37	12	6	6	-8 pont
tanulatlanok	7	18	22	29	12	7	5	-13 pont

Igazán árnyalt képet akkor kapunk a romák csoport énképéről, ha egyszerre nézzük a romákra és a nem romákra adott jellemzéseket. Ennek érdekében új mutatókat képeztünk: $tulajdonságkülönbség = (romák\ jellemzése - nem\ romák\ jellemzése) / 2$.

A romák – nem romák jellemzések különbségei

	nem romákra jellemzőbb	nincs különbség	romákra jellemzőbb	mérleg
összetartóak	11%	15%	74%	29 pont
jó a zenei érzékük	7%	22%	78%	29 pont
szabadon, kötetlenül élnek	12%	21%	67%	26 pont
szegények	14%	18%	68%	26 pont
lármások, hangosak	16%	16%	68%	25 pont
vidámak, jó humorúak	9%	21%	70%	22 pont
tanulatlanok	21%	21%	58%	18 pont
családszeretők	10%	36%	54%	14 pont
vallásosak	25%	26%	49%	8 pont
jó az üzleti érzékük	36%	28%	36%	-1 pont
öntudatosak	35%	31%	34%	-2 pont
okosak, intelligensek	61%	23%	17%	-18 pont

Ha megvizsgáljuk a különbségmutatók együttjárásait, akkor azt látjuk, hogy három tulajdonságcsoporthoz tesznek különbséget a romák a nem romák és a romák jellemzői között. Az első faktor alapján képzett skála azt méri, hogy a válaszadó mennyire érzi jellemzőbbnek a romákra a romák erényeit, (speciálisnak vélt) pozitív tulajdonságait. A skála átlaga +21 pont, és a romák 74 százaléka körében határozottan pozitív a mutató értéke. 21 százalékuk körében viszont nulla körüli a skálaérték, 5 százalékuk körében pedig egyértelműen átbillent a negatív tartományba.

1. faktor: roma pozitívumok	faktor-súly	mérleg
összetartóak	0,70	29
jó a zenei érzékük	0,67	25
vidámak, jó humorúak	0,64	22
családszeretők	0,61	14
jó az üzleti érzékük	0,54	-1
szabadon, kötetlenül élnek	0,53	26

A második skála azt méri, hogy mennyire érzi valaki jellemzőnek a romák negatív tulajdonságait. A skála átlaga +15 pont, és a romák 59 százaléka valamilyen mértékben jellemzőbbnek érzi a romákra a romák speciális negatív tulajdonságait, mint amennyire a nem romákra érzi jellemzőnek ezeket. A megkérdezettek 29 százaléka viszont nem tesz különbséget, 12 százalékuk pedig a nem romákra érzi jellemzőbbnek ezt a tulajdonságegységet.

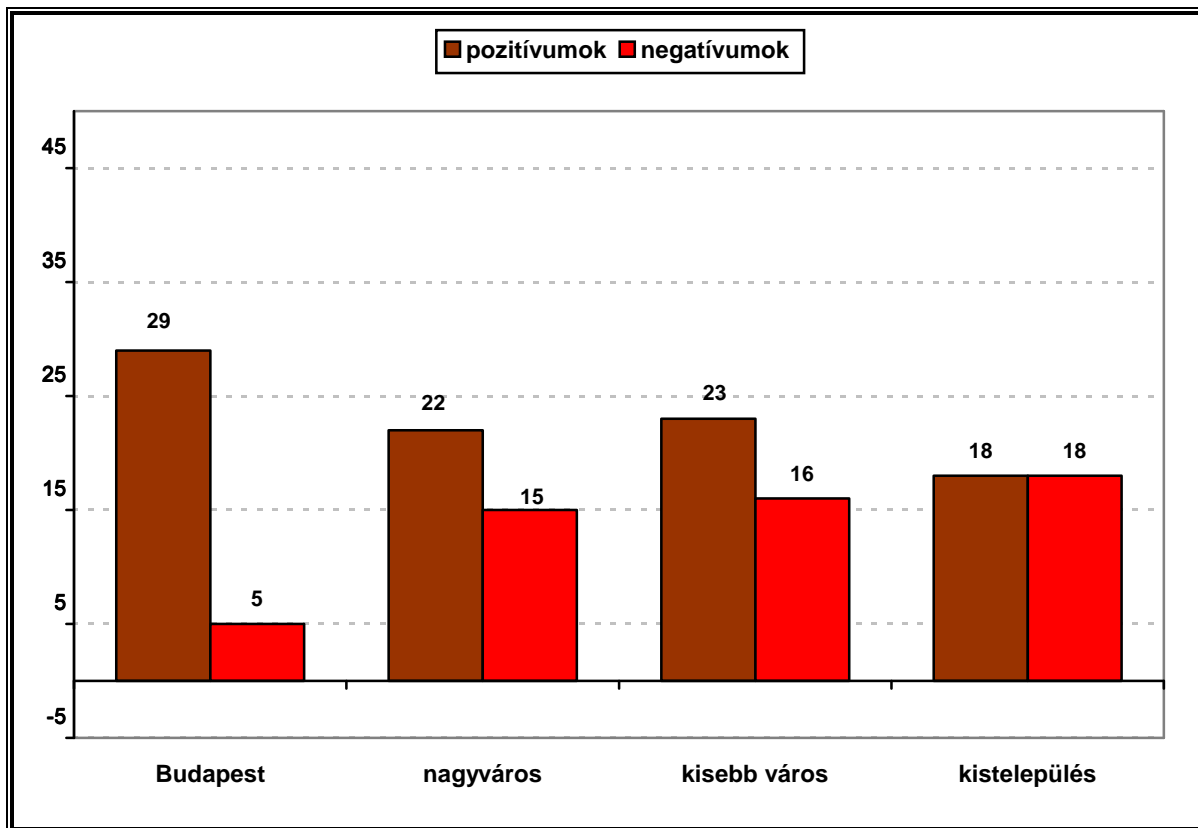
2. faktor: roma negatívumok	faktor-súly	mérleg
okosak, intelligensek	-0,83	-18
öntudatosak	-0,52	-2
lármásak, hangosak	+0,60	25

Végül a harmadik skála azt méri, hogy a válaszadók mennyire érzik jellemzőnek a romák hátrányait a romákra. A mutató átlaga +18 pontnak adódott, és a romák 65 százaléka körében pozitív a skálaérték. 21 százalékuk körében viszont nulla körüli, 14 százalékuk pedig a nem romákra érzi jellemzőbbnek a hátrány tulajdonságokat. A skála érdekessége az, hogy itt kapta a legnagyobb pozitív súlyt a vallásosság is.

3. faktor: roma hátrányok	faktor-súly	mérleg
szegények	0,81	25
tanulatlanok	0,79	18
vallásosak	0,56	8

A pozitívumok és a negatívumok skálák átlagaira hat a válaszadók lakóhelye, amennyiben a budapesti romák önértékelés jobb, mint a vidéken élőké. A szakképzett romák pedig az iskolázatlanoknál és a legalább érettségizetteknél kevésbé érzik jellemzőnek a romákra a hátrány tulajdonságokat.

A roma pozitívumok és roma negatívumok skálák átlagai – lakóhely szerint

A romák problémái

Amikor azt kérdeztük, hogy mi a Magyarországon élő romák három legégetőbb problémája, a megkérdezettek 97 százaléka említett legalább egy problémát a nyitott kérdésre, és a legtöbben a munkanélküliséget, illetve a szegénységet említették. A munkanélküliséget a nem romák is nagyon gyakran említették ugyanerre a kérdésre (46%), ám körükben a bűnözés volt a második leggyakrabban említett roma probléma (41%).

Mit tart Ön a Magyarországon élő romák három legégetőbb problémájának?

a válaszadók százalékában

	első helyen	említette összesen
munkanélküliség, az elhelyezkedés nehézségei	37	72
pénztelenség, szegénység, elszegényedés	28	61
diszkrimináció, a többségi társadalom elnyomása	6	18
megfelelő iskola hiánya vagy elérhetetlensége	3	17
bűnözés	4	16
lakásproblémák	3	15
kultúrátatlanság, tudatlanság, igénytelenség	2	14
hátrányos megkülönböztetés a munkahelyeken	4	13
kilátástalan, bizonytalan jövő	3	13
létbizonytalanság	2	12
alkoholizálás	3	11
hátrányos megkülönböztetés az iskolákban	1	4
rasszista pártok és/vagy politikusok	1	3
megosztottság a romák között	1	2
Magyar Gárda	0	2
egyéb	3	12

A munkanélküliséghez és a szegénységhez képest minden egyebet másodlagos jelentőségűnek érznek a romák, a diszkriminációt, illetve a rasszizmust pedig csak elvétve említették. Ugyanakkor viszonylag sokan érznek hátrányos megkülönböztetést a munkahelyeken.

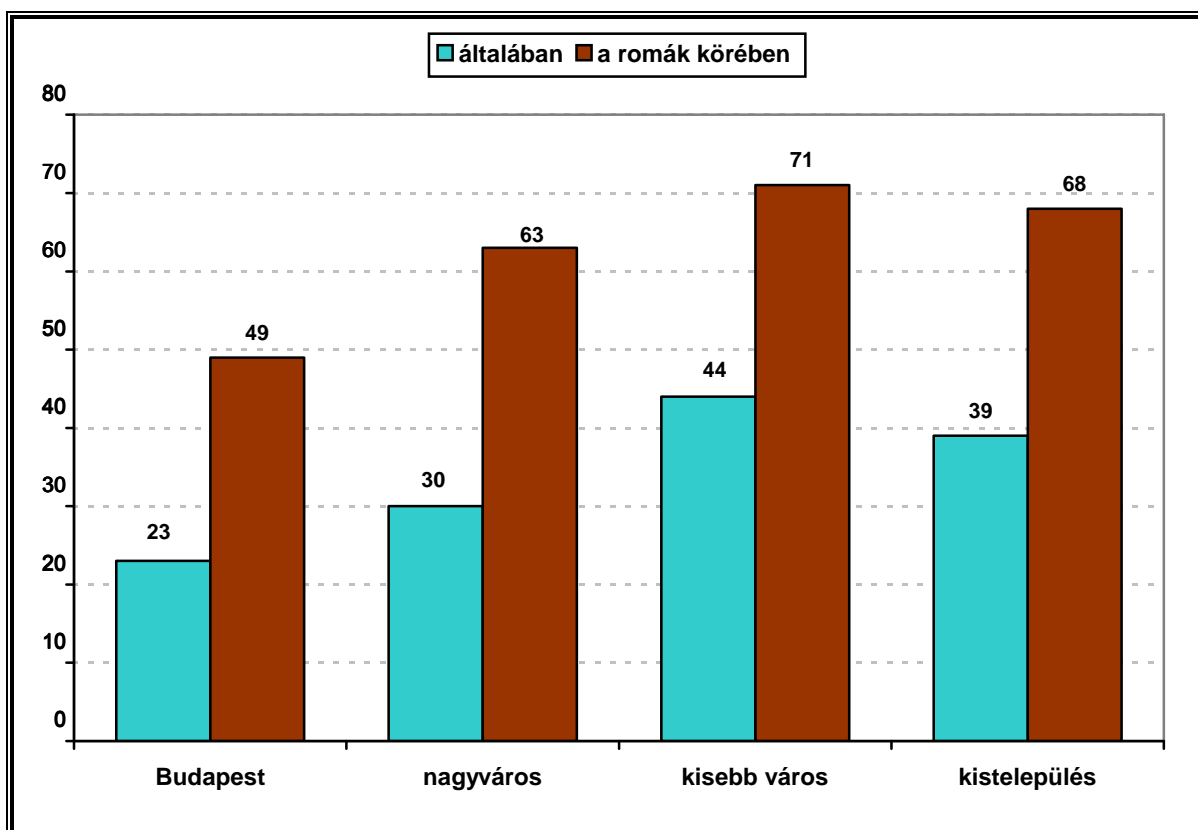
Munkanélküliség

A januári országosan reprezentatív felmérésben 28 százaléknak adódott a munkanélküliség becslések átlaga, és a válaszadók 67 százalékra becsülték azon munkaképes romák arányát, akiknek nincs munkája. A romák általános munkanélküliség becsléseinek átlaga még ennél is lényegesen magasabb: 38%, a roma munkanélküliséget viszont a romák is átlagosan 67 százalékra becsülték.

Az általános munkanélküliség becslésére a romák 87 százaléka vállalkozott, a roma munkanélküliség becslésére pedig 89 százalékuk. Két becslést 85 százalék mondott és e körben 95% azok aránya, akik magasabbnak érzik, tudják a roma munkanélküliséget az általános munkanélküliségnél.

A munkanélküli romák még az átlagosnál is hajlamosabbak felülbecsülni a munkanélküliség arányát. A körökben 39% az általános becslések átlaga és 69% a roma munkanélküliségre adott becsléseké. A válaszokra azonban a lakóhely hat a legerősebben, szinkronban azzal, hogy a kistelepüléseken lényegesen rosszabbak az elhelyezkedési lehetőségek, mint a fővárosban.

A munkanélkülisége becslések átlagai – lakóhely szerint

A többségi társadalom többsége hajlamos a romák lustaságának, illetve a segélyekből élésnek tulajdonítani azt, hogy a romák körében nagyon magas a munkanélküliség. A romák viszont a munkahelyek hiányának és a munkaadók negatív diszkriminációjának tulajdonítják ebben az elsődleges jelentőséget. Ugyanakkor azért a romák hozzáállására vonatkozó válaszok esetében is pozitív a válaszok mérlege.

A roma/cigány népesség körében sokkal magasabb a munkanélküliek aránya, mint az országos átlag. Ön szerint mekkora szerepe van ebben a következőknek?

	nincs szerepe – nagy a szerepe							mérleg
a romák többsége kistelepülésen él, ahol nincs munkahely	3	2	3	7	10	19	57	67 pont
a munkaadók nem szívesen adnak munkát cigányoknak	4	1	2	6	10	23	54	67 pont
a munkaadók inkább feketén foglalkoztatják a romákat	5	3	3	10	13	25	41	55 pont
sokan tanulatlanok, nincs szakmájuk	4	3	5	12	16	27	33	49 pont
sokan nem is keresnek munkát, inkább segélyekből élnek	4	6	13	20	19	17	21	27 pont
a romák nem szeretik a kötöttségeket, inkább szabadon akarnak élni	7	6	9	24	18	14	21	22 pont
sok roma lusta, nem akar dolgozni	14	10	11	22	20	11	12	2 pont

Ezek közül melyik a legfontosabb ok?

	százalék
a romák többsége kistelepülésen él, ahol nincs munkahely	32
a munkaadók nem szívesen adnak munkát cigányoknak	31
sokan tanulatlanok, nincs szakmájuk	16
a munkaadók inkább feketén foglalkoztatják a romákat	6
sokan nem is keresnek munkát, inkább segélyekből élnek	6
a romák nem szeretik a kötöttségeket, inkább szabadon akarnak élni	5
sok roma lusta, nem akar dolgozni	4

A romák és az oktatás

A roma társadalom többsége tisztában van az iskola szocializációs szerepével és a tudástőke megszerzésnek fontosságával. Ugyanakkor a többség azt is gondolja, hogy az igazán fontos dolgokat a családban tanulhatják meg a gyerekek, és hogy a leleményesség fontosabb, mint az amit az iskolában lehet megtanulni.

Az emberek sokféleképpen gondolkodnak a tanulásról és az iskoláról. Mennyire ért Ön egyet a következő állításokkal?

	teljesen	inkább igen	nt.	inkább nem	egyáltalán nem
Iskolai végzettség nélkül nem boldogulhat az ember az életben.	59	29	1	8	3
Az iskolában nem csak a tananyagot, hanem a helyes viselkedést is megtanulják a gyerekek.	44	38	2	12	4
Aki nem jár iskolába, az nem tud beilleszkedni a társadalomba.	43	38	2	11	6
Az iskola szabályai mások, mint az élet szabályai.	43	35	3	12	7
Az iskolákban kevesebb hátrányos megkülönböztetés éri a romákat, mint az életben.	28	40	5	20	7
A boldoguláshoz szükséges dolgokat a családban tanulják meg a gyerekek, nem az iskolában.	27	42	2	23	6
A leleményesség fontosabb, mint az amit az iskolában lehet megtanulni.	20	37	2	32	9

Ha megvizsgáljuk a válaszok együtt járásait akkor két attitűd bontakozik ki. Az első faktor alapján képzett skála azt méri, hogy a válaszadók mennyire hisznek az iskolák szocializációs szerepében. Figyelemre méltó, hogy ebben a faktorban kapott nagy pozitív súlyt az iskolai hátrányos megkülönböztetésre vonatkozó vélemény is. Ez viszont arra hívja fel a figyelmet, hogy az iskoláknak nagyon is oda kellene figyelniük erre, ha hatékony szerepet kívánnak játszani a roma gyerekek szocializációjában.

1. faktor: iskolai szocializáció	faktor súly	mérleg
Aki nem jár iskolába, az nem tud beilleszkedni a társadalomba.	0,76	51
Az iskolában nem csak a tananyagot, hanem a helyes viselkedést is megtanulják a gyerekek.	0,76	53
Iskolai végzettség nélkül nem boldogulhat az ember az életben.	0,70	67
Az iskolákban kevesebb hátrányos megkülönböztetés éri a romákat, mint az életben.	0,55	30

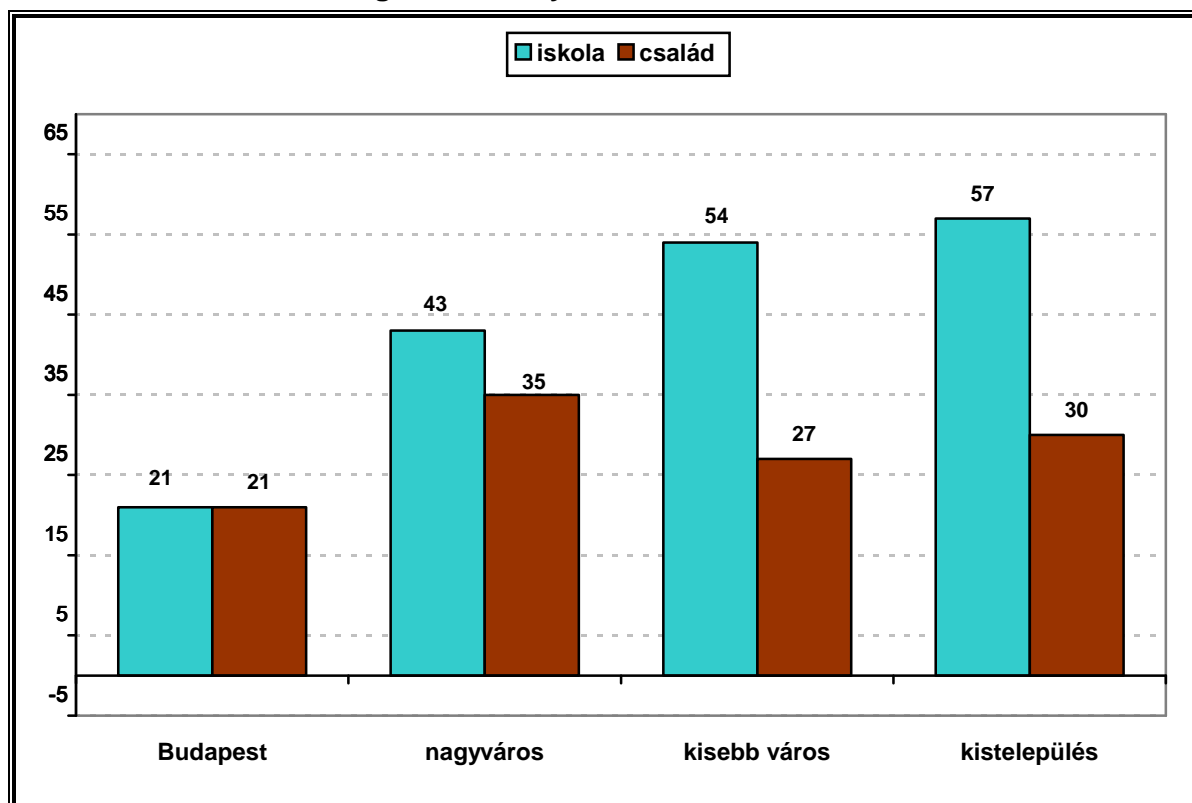
Az iskolai szocializáció skála átlaga +51 pontnak adódott, és a skála értéke a romák 84 százaléka körében határozottan pozitív, miközben csak 9 százalékuk körében negatív (=7% körében nulla körüli a skálaérték).

A második faktor alapján képzett skála viszont azt méri, hogy a válaszadók mennyire érzik fontosnak a roma gyerekek életrevalóságra nevelésében azt, amit a családok mintegy az iskolával szemben tudnak megtanítani. A romák 70 százaléka körében ennél a mutatónál is pozitív a skálaérték, az átlaga azonban csak 29 pont, és a mutató értéke a megkérdezettek 23 százaléka körében negatív. A két skála között nincs korreláció.

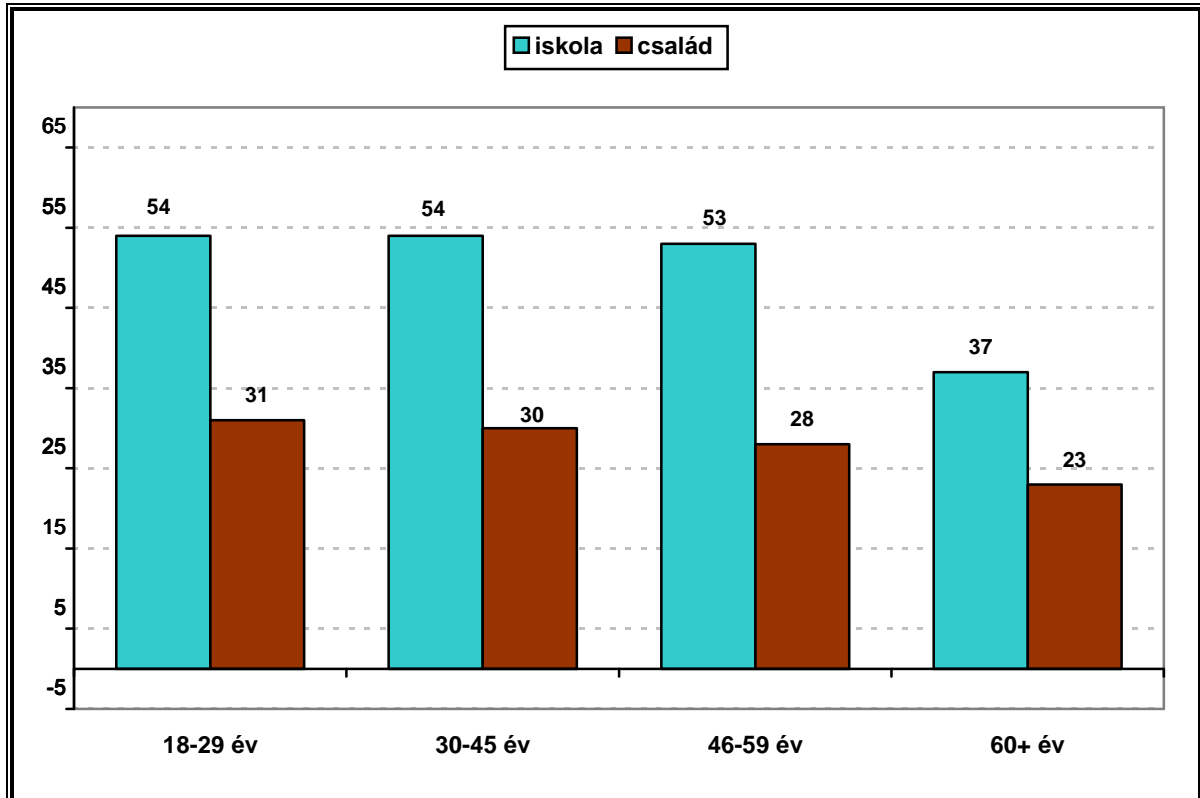
2. faktor: családi szocializáció	faktor súly	mérleg
A leleményesség fontosabb, mint az amit az iskolában lehet megtanulni.	0,74	13
A boldoguláshoz szükséges dolgokat a családban tanulják meg a gyerekek, nem az iskolában.	0,73	31
Az iskola szabályai mások, mint az élet szabályai.	0,57	47

A skálaátlagokra nem hat a válaszadók iskolai végzettsége, ugyanakkor az iskolai szocializáció skálára erősen hat a lakóhely és az életkor. A vidéken élők és a fiatalabbak nagyobb jelentőséget tulajdonítanak az iskolának a roma gyerekek szocializációjában, mint a budapestiek és a legidősebbek.

A szocializáció skálák átlagai – lakóhely szerint

A szocializáció skálák átlagai – életkor szerint

A megkérdezettek 96 százaléka érdemi válaszokat adott azokra a kérdésekre, melyekkel azt firtattuk, hogy milyen gyakran éri hátrányos megkülönböztetés a roma gyerekeket a környék iskoláiban. Valamilyen iskolai diszkrimináció előfordulásáról a válaszadók 76 százaléka tett említést, és ez azért meglehetősen sötét képet fest a roma gyerekek iskolai helyzetéről. Ugyanakkor azért ritkák ezek az esetek, és a romák 59 százaléka azt is számon tartja, hogy legalább időnként a tanárok a kötelességükön túl is segítik a roma gyerekeket.

Azokban az iskolákban, ahol az itt, ezen a környéken élő roma gyerekek tanulnak, előfordul-e, hogy:

	gyakran	ritkán	soha
megkülönböztetik, hogy ki milyen származású?	24	39	37
nem minden diákot a képességei szerint értékelnek a tanárok?	23	45	31
a tanárok a kötelességükön túl is segítik a roma gyerekeket?	18	41	41
származás szerint külön ültetik a tanulókat?	14	28	58
származása miatt bántják, szidalmazzák a gyerekeket?	14	38	48
a többi diák kiközösíti a roma gyerekeket?	13	42	45
származás szerint külön osztályokba irányítják a diákokat?	10	24	66

A hatféle iskolai diszkrimináció előfordulására vonatkozó válasz jól illeszkedik egy skálához, és e skála átlaga 34 pontnak adódott (Cronbach $\alpha=0,90$). A mutató értéke a válaszadók 38 százaléka körében 50 pont fölé került, és ez halmozódó és gyakori eseteket jelez, amelyeket már bizonyosan nem lehet a túlérzékenység számlájára írni.

Másrészt a legalább érettségizett válaszadók átlaga 44 pont, míg a kevésbé iskolázottaké csak 34 pont, és ez azt jelenti, hogy a tanult romák érzékenyebbek az iskolai diszkriminációra, mint a kevésbé tanultak.

Részben ezzel magyarázható az is, hogy településnagyság szerint is szignifikáns különbségeket találtunk: a budapesti átlag=42 pont, a nagyvárosi átlag=44 pont, a kisebb városok átlaga 34 pont, a kistelepüléseké pedig csak 31 pont.

A romák egészsége

A romák várható élettartama drámaian rosszabb, mint a magyar lakosságé, pedig a magyar átlag is jelentősen elmarad a fejlettebb európai országok átlagától. A romák ennek okát elsősorban a szegénységben látják. Ugyanakkor a válaszadók 22 százaléka szerint az is erősen hozzájárul a romák korai halandóságához, hogy rosszabb egészségügyi ellátáshoz jutnak a romák, mint a nem romák.

Egy roma/cigány ember átlagosan 8 évvel fiatalabban hal meg, mint egy nem roma. Ön szerint mekkora szerepe van a LAPON látható tényezőknek abban, hogy a romák életkor átlaga ilyen alacsony?

<i>a válaszadók százalékában</i>	1	2	3	4	5	100 fokú skálán
1. szegénység	1	3	8	22	66	87 pont
2. egészségtelen táplálkozás	1	5	16	30	48	79 pont
3. dohányzás	4	8	21	26	39	72 pont
4. alkoholfogyasztás	5	8	27	28	33	69 pont
5. a szűrővizsgálatok elhanyagolása	7	10	18	30	35	69 pont
6. rosszabb egészségügyi ellátáshoz jutnak	16	14	25	24	22	55 pont
7. kevés testmozgás	16	17	30	18	19	52 pont
8. túl sok munka	21	26	31	11	11	41 pont
9. drogfogyasztás	43	21	21	8	8	29 pont

A szegénységnek és az egészségtelen táplálkozásnak az idősebb roma válaszadók még az átlagosnál is nagyobb jelentőséget tulajdonítanak.

Társadalmi ellentétek

A romák kisebbnek érzik a roma – nem roma ellentétet, mint a nem romák, és a pártpolitikai feszültséget sem látják olyan nagynak, mint a többség. Ugyanakkor a szegények – gazdagok, és a Budapest – vidék ellentéteknél a roma válaszadók átlaga a magasabb.

Magyarországon különböző társadalmi helyzetű és felfogású emberek élnek, akik sok kérdésben máshogy gondolkodnak, és esetenként ellentétek alakulnak ki köztük. Ön szerint mekkora ellentétek vannak ma Magyarországon a következők között?

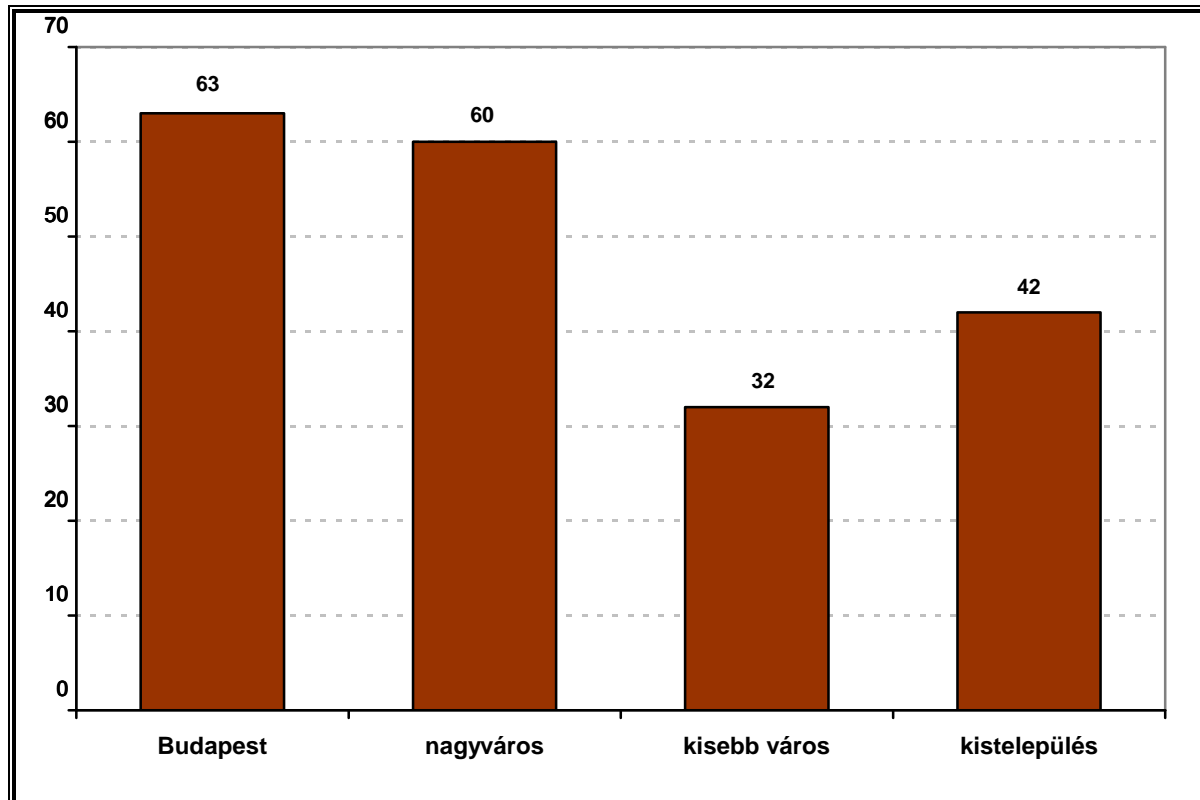
	nagyon kicsi – nagyon nagy							mérleg
szegények – gazdagok	1	1	6	10	15	29	39	59 pont
MSZP támogatók – Fidesz támogatók	1	2	4	23	16	22	32	48 pont
romák – nem romák	2	3	7	19	18	22	19	44 pont
budapestiek – vidékiek	8	8	9	24	16	16	19	20 pont
különböző roma csoportok között	7	11	12	29	18	12	11	7 pont

Magyarországon különböző társadalmi helyzetű és felfogású emberek élnek, akik sok kérdésben máshogy gondolkodnak, és esetenként ellentétek alakulnak ki köztük. Ön szerint mekkora ellentétek vannak ma Magyarországon a következők között?

	lakossági minta 2009. január	roma minta 2009. március
szegények – gazdagok	+53 pont	+59 pont
MSZP támogatók – Fidesz támogatók	+56 pont	+48 pont
romák – nem romák	+50 pont	+44 pont
budapestiek – vidékiek	+12 pont	+20 pont
különböző roma csoportok között	+7 pont	+7 pont

A roma - nem roma ellentéteket a nagyvárosokban élő romák hajlamosabbak nagyobbak érezni, mint a kisebb településeken élők. Egyéb társadalmi – demográfiai eltérések viszont nincsenek a társadalmi ellentétek megítélésében a romák körében.

A roma – nem roma ellentét mérlegei – lakóhely szerint

Hátrányos megkülönböztetés

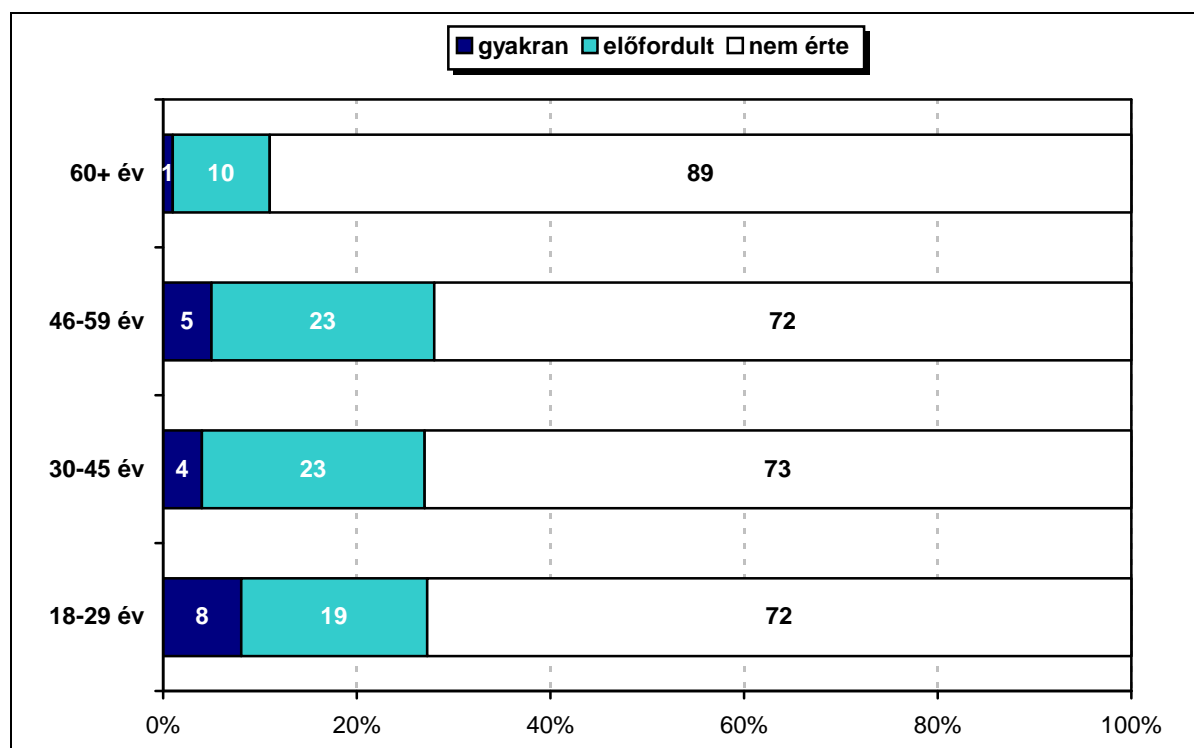
A véletlenszerűen megkérdezett romák 5 százaléka azt mondta: gyakran érte őt valamilyen személyes sérelem a roma/cigány származása miatt, és további 21 százalékukkal is előfordult már ilyesmi. 74 százalékuk viszont nemleges választ adott a kérdésre.

A személyes sérelem előfordulása szignifikánsan, de csak lazán korrelál a romák – nem romák közötti ellentétre vonatkozó válaszokkal: $r=0,13$.

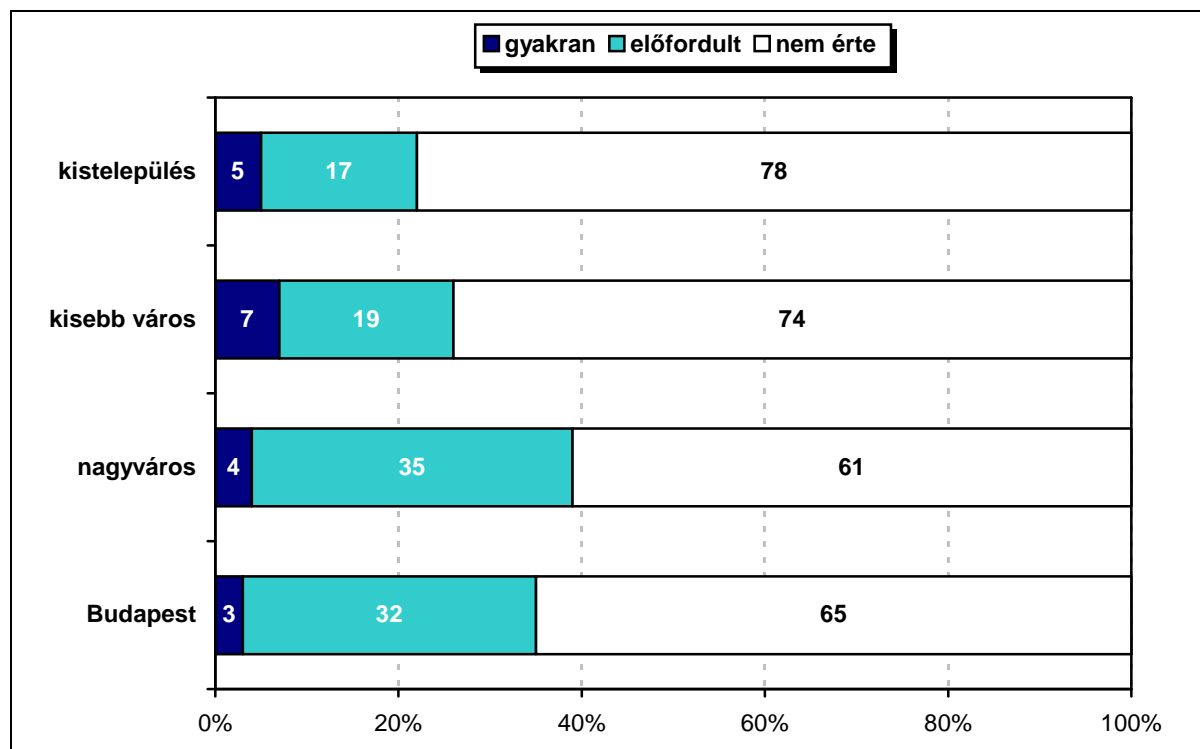
A nagyvárosban élő romák gyakrabban tettek említést személyes sérelmekről, ami a cigány származásuk miatt érte őket, mint a kisebb településeken lakók. Az igazán meglepő adat viszont az, hogy a 60 évnél idősebb romák ritkábban tartanak számon személyes sérelmet, mint a fiatalabbak. Ennek egyfelől az lehet az oka, hogy az idősebbek kevésbé érzékenyek, másfelől viszont az, hogy a rendszerváltás utáni években jobban felszínre került az addig elfojtott cigányellenesség.

Mi történt? Kérem, mondja el a legutóbbi esetet.	említette
nem kapott munkát a származása miatt	49 fő
lecigányoztak, szóbeli inzultus	37 fő
iskolai megkülönböztetés, atrocitások	16 fő
nem szolgálták ki, nem engedték be	15 fő
bántalmazás	12 fő
gyanúsítgatás	12 fő
rendőri ellenőrzés, büntetés	11 fő
munkahelyi diszkrimináció	7 fő
nehézségek hivatali ügyintézésben	7 fő
lenéztek, megkülönböztették	7 fő
megkülönböztetés orvosi rendelőben, kórházban	6 fő
nem kapott segílyt, támogatást, hitelt	5 fő
leköptek	2 fő
rendőrségen nem foglalkoztak vele, mikor sérelem érte	2 fő
csalásra akartak rávenni és nem álltam kötélnek, fenyegető plakátok, mulatozás közben a biztonsági őrökkel került összetűzésbe, nem fogadott el a magyar lány családja, nem vettek fel albérletbe, sorban álláskor kinéztek a sorból a magyarok	1-1 fő

Érte-e Önt bármilyen személyes sérelem roma/cigány származása miatt?

Érte-e Önt bármilyen személyes sérelem roma/cigány származása miatt?

Előfordult-e, hogy pusztán azért, mert Ön cigány/roma.....?

	gyakran	ritkán	szinte soha
indokolatlanul igazoltatták a rendőrök	8	18	74
sérelem érte Önt vagy a gyerekeit az iskolában	5	18	77
nyilvános helyen becsmérelték a cigánysága miatt	4	15	81
nem engedték be valamilyen nyilvános helyre	5	12	83
nem szolgálták ki valahol	3	11	86
nem vizsgálták ki a panaszát a hatóságok	3	8	89

A származás miatti sérelmek mindegyike szignifikánsan korrelál az összes többivel, ám az egyes sérelmek különböző súllyal szerepelnek abban az integrált skálában, amit a válaszok alapján képezhetünk. A 0 és 100 pont közé kalibrált skála átlaga mindössze 11 pont, és a romák 52 százaléka körében 0 pont a skálaérték. 50 pont fölé pedig mindössze 6 százalékuk körében emelkedett a mutató értéke. A magyarországi romák tehát csak ritkán és általában csak szórványos előfordulási gyakorisággal tartanak számon olyan személyes sérelmeket, amik a származásuk miatt érték őket.

A sérelem skála átlaga a férfiak körében 14 pont, a nők körében viszont csak 9 pont (a különbség szignifikáns). Ezen túlmenően ennél a mutatónál is szignifikáns az életkori és a lakóhelyi hatás. A 60 évnél idősebbek átlaga 6 pont, míg a fiatalabbaké 12 pont. A kistélepülési átlag 10 pont, a budapesti viszont 17 pont.

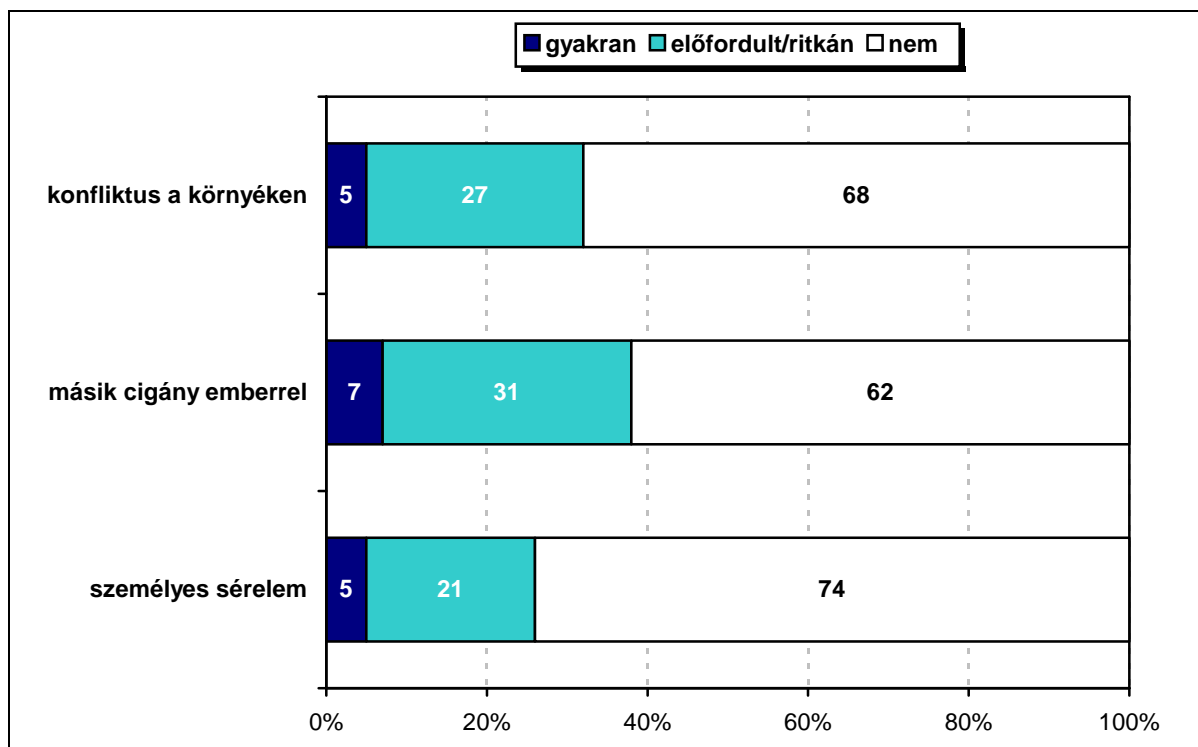
Arról is csak a romák kisebbsége (38 százalékuk) számolt be, hogy látott olyan esetet, amikor hátrányos megkülönböztetés ért egy (másik) cigány embert. Ebből 7% azonban gyakran látott ilyet.

A romák 68 százaléka szerint nincsenek, nem voltak konfliktusok a romák és nem romák között azon a környéken, ahol élnek. Gyakori konfliktust 5% tart számon, eseti konfliktusokat pedig 27%.

Érte-e Önt bármilyen személyes sérelem roma/cigány származása miatt?

Látott-e Ön olyan esetet, amikor hátrányos megkülönböztetés ért egy (másik) cigány embert?

Vannak-e, voltak-e itt, ezen a környéken konfliktusok a romák és nem romák között?

Az elmúlt időszak legsúlyosabb esetei

Mostanában nagyon sok szörnyű eset történ a romákkal, és a felmérés során kitértünk ezek értékelésére is. A tatárszentgyörgyi vérengzés híre gyakorlatilag elérte a teljes roma társadalmat, a valamivel kevésbé súlyos esetek viszont sok románál a közéleti hírekre vonatkozó ingerküszöb alatt maradtak. Igazán drámai adatnak ezeknél a kérdéseknél az tekinthető, hogy a romák jelentős része nem érzi szinte teljesen kizártnak, hogy a saját településükön is megtörténhessen valami hasonló a legszörnyűbb esetekhez.

Hallott Ön arról, hogy egy idős ember áramot vezetett a kerítésébe, és ez megölt valakit, aki uborkát akart lopni a férfitől?

részletesen ismeri az esetet	39%
hallott róla, de nem ismeri részletesen az esetet	43%
nem hallott róla	18%

Ön szerint itt, ezen a környéken is történhetne-e hasonló eset?

történt is már hasonló eset	1%
könnyen elképzelhető	12%
nem valószínű de előfordulhat	38%
ez itt szinte teljesen kizárt	46%
<i>nem tudja, nem válaszolt</i>	3%

Tavaly júniusban Fényeslitkén egy 40 éves férfi a kocsmá előtt megölt egy 14 éves roma fiút, 16 éves társát pedig súlyosan megsebesítette. Tettére az indította, hogy a roma fiú hátat fordított neki. Hallott Ön erről az esetről?

részletesen ismeri az esetet	12%
hallott róla, de nem ismeri részletesen az esetet	32%
nem hallott róla	56%

Ön szerint itt, ezen a környéken is történhetne-e hasonló eset?

történt is már hasonló eset	1%
könnyen elképzelhető	10%
nem valószínű de előfordulhat	33%
ez itt szinte teljesen kizárt	48%
<i>nem tudja, nem válaszolt</i>	8%

Tavaly augusztusban egy székesfehérvári roma kislány koponyaalapi sérülést szenvedett, amikor az ablakon át kövekkel dobálták meg. Hallott Ön erről az esetről?

részletesen ismeri az esetet	16%
hallott róla, de nem ismeri részletesen az esetet	43%
nem hallott róla	41%

Ön szerint itt, ezen a környéken is történhetne-e hasonló eset?

történt is már hasonló eset	1%
könnyen elképzelhető	13%
nem valószínű de előfordulhat	38%
ez itt szinte teljesen kizárt	42%
<i>nem tudja, nem válaszolt</i>	6%

Tatárszentgyörgyön Molotov-koktélt dobtak a romatelep szélén álló házra, a lángok közül menekülő férfit és 5 éves kisfiát lelőtték, kislányát megsebesítették. Hallott Ön erről az esetről?

részletesen ismeri az esetet	60%
hallott róla, de nem ismeri részletesen az esetet	36%
nem hallott róla	4%

Ön szerint itt, ezen a környéken is történhetne-e hasonló eset?

történt is már hasonló eset	1% ²
könnyen elképzelhető	15%
nem valószínű de előfordulhat	40%
ez itt szinte teljesen kizárt	41%
<i>nem tudja, nem válaszolt</i>	3%

A szélesebb közvélemény a cigányokat érő atrocitásoknál – kivéve a tatárszentgyörgyi vérengzést - hajlamosabb számon tartani azokat a nagy port kavaró eseteket, ahol romák voltak az elkövetők, és a romák körében is közismertebbek ezek az esetek, mint a romákat érő támadások. Ez elsősorban azt jelzi, hogy nincs külön roma közvélemény. A cigány emberek is ugyanazon hírforrásokból tájékozódnak, mint a többségi társadalom. És ez egyben azt is jelenti, hogy a romák döntő többsége ugyanúgy elítéli a roma elkövetőket, mint a többségi társadalom tagjai.

Ugyanakkor a megkérdezettek fele elképzelhetőnek tartja, hogy náluk is megtörténjen valami olyasmi eset, mint ami Olaszliszván történt, és a romák 7 százaléka teljesen megérti a balesetet okozó tanáremberrel szembeni gyilkos indulatot.

Olaszliszván egy tanárember az autójával elsodort egy roma kislányt. A kislány rokonai kirángatták az autóból a gázolót és agyonverték. Hallott Ön erről az esetről?

részletesen ismeri az esetet	63%
hallott róla, de nem ismeri részletesen az esetet	33%
nem hallott róla	4%

² A mintában Tatárszentgyörgy is benne volt, 5 kérdőív készült a településen.

Ön hogyan vélekedik az ügyben szereplő romákról?

elítéli őket	76%
részben megérti a viselkedésüket	15%
teljesen megérti a felháborodásukat, mert azt hitték nagy baj történt a kislánnyal	7%
<i>nem tudja, nem válaszolt</i>	2%

Veszprémben egy szórakozóhelyi szóváltást követően roma gyanúsítottak megöltek egy híres kézilabdázót, két másikat pedig súlyosan megsebesítettek. Ön szerint az eset:

rossz fényt vet az összes romára	64%
a rendőrségre vet rossz fényt, hogy szabadon garázdálkodhattak egy cigány bűnbanda tagjai	31%
<i>nem tudja, nem válaszolt</i>	5%

Érte-e Önt személyesen valamilyen méltánytalanság, becsmérlés az eset kapcsán megnövekedett cigányellenesség következtében:

igen, többször is	2%
igen, előfordult ilyen	8%
nem, Önnek nem hánytorgatták fel az esetet	90%

Mennyire tart Ön attól, hogy a veszprémi gyilkosság miatt annyira felerősödhet a cigányellenesség, hogy az már Önt és a családját is veszélyeztetheti:

nagyon,	10%
egy kicsit vagy	39%
egyáltalán nem?	49%
<i>nem tudja, nincs válasz</i>	2%

És máskor, amikor egy-egy országos felháborodást kiváltó bűncselekményt cigány emberek követek el, érte-e Önt valamilyen méltánytalanság, becsmérlés::

igen, többször is előfordult ilyen,	2%
igen, előfordult ilyen vagy	8%
nem, Önnel még nem fordult elő ilyen?	89%
<i>nem tudja, nincs válasz</i>	1%

A romák és a közbiztonság

A romák kétharmada úgy véli: ott, azon a környéken ahol él pont olyan a közbiztonság, mint a legtöbb helyen, és egy kicsivel többen érzik az átlagosnál jobbnak a helyzetet (19%), mint az átlagosnál rosszabbnak (15%). Másrész mindössze a megkérdezettek 4 százaléka mondta azt, hogy előfordult már valakivel a háztartásukban az, hogy bűncselekmény áldozatává vált. Ha ez tényleg igaz, akkor tényleg nem is rossz a roma népesség közbiztonsági helyzete. Van azonban okunk kételkedni, és azt feltételezni, hogy a romák nem szívesen tesznek említést az őket ért kevésbé súlyos bűncselekményekről, ha a feltételezhető elkövető esetleg szintén roma.

A romák többsége egyáltalán nem tart attól, hogy egy konkrét bűncselekmény típus áldozatává válik, és a legnagyobb aggodalmat a szélsőséges emberek támadásai keltik a romák körében.

Mennyire tart Ön attól, hogy itt a környéken, ahol lakik:

	nagyon	egy kicsit	egyáltalán nem
A Magyar Gárda vagy más szélsőséges emberek megtámadják	15	32	53
hozzátartozói közül megtámadnak valakit	12	35	53
becsapják, megkárosítják	10	36	53
megtámadják, bántalmazzák	10	36	54
betörnek a lakásába	9	36	55
kirabolják	9	33	58
ellopják az értékeit	10	31	59

A romaellenesség miatti aggodás

A romákat valamivel jobban aggasztja a szélsőjobb térnyerése, mint a többségi társadalmat, és mindössze 2 százalékuk gondolja azt, hogy Magyarországon egyáltalán nincs szélsőjobboldali veszély.

Sokak szerint aggasztó méreteket öltött Magyarországon a szélsőjobboldali eszmék és szervezetek térnyerése. Ön mit gondol erről:

	lakossági minta 2009. január	roma minta 2009. március
félelmet keltő a jelenség,	18	11
félteni nem kell, de határozottan vissza kell szorítani ezeket,	36	43
nincs ok aggodalomra, minden demokráciában vannak ilyenek vagy	28	10
Magyarországon egyáltalán nincs szélsőjobboldali veszély?	6	2
<i>rokonszenvezik a szélsőjobboldali eszmékkel</i>	2	0
<i>nem tudja, nem válaszolt</i>	10	0

A romák 70 százaléka hallott arról, hogy az ügyészség a Magyar Gárda felosztatását kezdeményezte, és 79 százalékuk szerint fel kellene oszlatni a Magyar Gárdát. Ez 35 százalékkal magasabb arány, mint ahányam a teljes lakosság körében osztják ezt a véleményt.

A roma közvélemény többsége úgy érzi, Magyarországon növekszik a cigányellenesség, ám a válaszadók 73 százaléka azzal is hajlik egyetérteni, hogy az etnikumok közti konfliktusok kialakulásáért sokszor a cigányok is felelősek.

Sok mindent lehet hallani a romák és nem romák közötti összeütközésekkel, különbségekkel kapcsolatban. Ön mennyire ért egyet a következő állításokkal?

	teljesen	mérleg
Mindenkinek fel kell emelnie a szavát a kisebbségek megkülönböztetése ellen.	51%	+66 pont
Manapság nagyobb a cigányellenesség Magyarországon, mint régebben volt.	43%	+58 pont
Az etnikumok közti konfliktusok kialakulásáért sokszor a cigányok is felelősek.	19%	+33 pont
A gyűlölködést csak szélsőséges pártok és néhány ember szítja, a többség nem romaellenes.	28%	+32 pont
A romáknak át kéne venniük a nem romák szokásait és életmódját.	17%	+7 pont
Magyarországon nincs cigánykérdés, csak szegénykérdés van.	20%	0 pont

Mi a teendő?

A megkérdezettek 95 százaléka késznek mutatkozott arra, hogy egy 7 fokú skálán értékelje azt, hogy mekkora felelőség terheli a nem romákat és a romákat a romák és nem romák közötti rossz viszonyért. A válaszadók többsége (56 százalékuk) „középre menekült”, azaz egyforma felelőséget tulajdonított a romáknak és a nem romáknak. A válaszadók 24 százaléka viszont inkább a nem romákat okolja, ötödük pedig inkább a romákat. Ugyanakkor a romák többsége szerint inkább a többségi társadalom elnyomása okozza a romák nehéz helyzetét, míg a többség nagy többsége inkább a romákat okolja ugyanezért.

Mindent egybevetve mit gondol, mi az oka annak, hogy a romák nehéz helyzetben vannak:

	lakosság 2009. január	romák 2009. március
inkább a saját tulajdonságaik, hozzáállásuk vagy	80	26
inkább a többségi társadalom diszkriminációja, elnyomása	14	63
<i>nem tudja</i>	6	11

A nem romák körében 23 százalék a szegregációban látja a roma nem roma konfliktusok csökkentésének megoldását, a romák körében viszont az integráció gondolata a legnépszerűbb.

Ön szerint miként csökkennének a leginkább a romák és a többségi társadalom közti konfliktusok?

	romák	nem romák
ha minél inkább elkülönülnének a cigányok	4	23
ha cigányok beolvadnának, asszimilálnának a többségi társadalomba	38	38
ha a cigányok úgy integrálódnának, hogy megőrzik a saját kultúrájukat	48	29
<i>nem tudja</i>	10	10

A romák és nem romák viszont gyakorlatilag egyforma valószínűséggel szkeptikusak a tekintetben, hogy lehetne-e Magyarországnak cigány származású miniszterelnöke.

Amerikában az afroamerikai Barack Obamát választották meg elnökké. Elképzelhetőnek tartja, hogy Magyarországnak cigány miniszterelnöke legyen?

